

Πτυχιακή Εργασία

ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΑΝΝΑ

**ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥΣ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18-25 ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ.**

Επόπτρια καθηγήτρια
Κα. Βασιλοπούλου Παναγιώτα

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2015

Ευχαριστώ το σύζυγό μου για τη συμβολική παρουσία και συνδρομή του στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Ευχαριστώ επίσης την οικογένειά μου για την ψυχολογική στήριξη και συμπαράσταση. Ευχαριστώ ιδιαίτερος την καθηγήτριά μου, κυρία Βασιλοπούλου Παναγιώτα, που πίστεψε σε αυτό το πόνημα και με βοήθησε να το φέρω σε πέρας.

ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΑΝΝΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2015

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright© Πανταζοπούλου Ελεάννα (2015)

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος .All rights reserved

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Καλαμάτας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Πρόλογος

Η ορθογραφημένη γραφή αποτελεί μια από τις δυσκολότερες μηχανιστικές δεξιότητες.(Παντελιάδου ,2011). Η εκμάθηση της ορθογραφίας ξεκινά στην πρώτη κιόλας τάξη του δημοτικού σχολείου και της αποδίδεται η δέουσα προσοχή. Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες μάλιστα έχουν συνήθως μεγάλο πρόβλημα σχετικά με αυτή.

Κάποτε η σωστή ορθογραφία ήταν απόδειξη μόρφωσης, καλλιέργειας αλλά και ευπρέπειας, καλών τρόπων και ένδειξης σεβασμού προς τον αποδέκτη ενός κειμένου. (Λεβεντή 2007).

«Η ορθογραφία διδάσκεται στα μαθήματα Γλώσσας και στο δημοτικό και στο γυμνάσιο», μας λέει ο Γιώργος Παπαναστασίου, «με κάποια ανοχή στο δημοτικό —μεγαλύτερη από ό,τι παλιότερα—, πιο αυστηρά στο γυμνάσιο. Η αυστηρότητα στη διδασκαλία και στην εξέταση των κανόνων ορθογραφίας στο σχολείο σχετίζεται και με τον τρόπο που κάθε εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτική ομάδα αντιμετωπίζει το θέμα».

Εκείνο που απασχολεί κυρίως τους επιστήμονες γλωσσολόγους είναι το πώς θα πρέπει να γράφεται μια λέξη, βάσει συγκεκριμένης ετυμολογίας, και όχι η τήρηση των γενικών ορθογραφικών κανόνων. Αυτούς διδάσκονται οι μαθητές στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η ορθογραφία και ό,τι την αφορά δε σταματά να αποτελεί αντικείμενο ανάλυσης. Η τήρηση των ορθογραφικών κανόνων δεν είναι υποχρέωση μόνο των μαθητών,για αυτό και δεν πρέπει να εξετάζεται μόνο μέσα στα στενά όρια του σχολείου, αλλά πολύ περισσότερο των ενηλίκων.

Ποιος είναι ο λόγος για τις περιπτώσεις ανορθογραφίας; Βιασύνη, τεμπελιά, αμέλεια, λειπή παιδεία και άγνοια των κανόνων της ορθογραφίας ή απαξίωση του γραπτού λόγου και της ελληνικής γλώσσας γενικότερα;

Μια λέξη αποτυπωμένη ανορθόγραφα στο χαρτί, αυτόματα ενοχλεί την αντίληψη του νοήματος. Το μήνυμα που παίρνει ο δέκτης από τον πομπό εμποδίζεται κατά ένα τρόπο κι έτσι δυσχεραίνεται η επικοινωνία. Η γραπτή μορφή των λέξεων μαζί με τη

σημασία τους, συναποτελούν τον γραπτό λόγο μιας γλώσσας. Μέσα σ' αυτόν απεικονίζεται η ιστορία των λέξεων, αφού ιστορική ορθογραφία σημαίνει παράσταση τής ετυμολογικής προέλευσης και τής ετυμολογικής συγγένειας κάθε λέξης, απ' όπου συνάγεται η βασική σημασία της και η σχέση της με τις άλλες λέξεις που ανήκουν στην ίδια ετυμολογική οικογένεια.

Η σημασία της ορθογραφίας στο γραπτό λόγο των ενηλίκων καθώς και η εξέταση των λόγων για τους οποίους οι χρήστες αυτής, κάνουν λάθη έχοντας ήδη τελειώσει το σχολείο και διδαχθεί τους δέοντες κανόνες, παρακίνησε τη γράφουσα να ασχοληθεί στην παρούσα εργασία με τη δυσορθογραφία των ατόμων από 18-25 ετών, καθότι η μέχρι τώρα έρευνα είχε εστιάσει στους ανήλικους μαθητές.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιο 1

1.1 Εισαγωγή-Διάγραμμα εργασίας.....	7
--------------------------------------	---

Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Θεωρητικό Πλαίσιο.....	9
2.2. Θεωρητική ανάλυση γενικών κανόνων ορθογραφίας και τρόπος χρήσης αυτών στη γλώσσα (αυτοματοποιημένα ή κατόπιν σκέψεως). Μελέτες επ' αυτού.....	15
2.3 Ανάλυση και η κατηγοριοποίηση των γλωσσικών λαθών.....	26

Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία.....

3.1 Πληθυσμός και Δείγμα.....	31
3.2 Διαδικασία εκτέλεσης της έρευνας.....	32
3.3 Μέσα συλλογής δεδομένων.....	34
3.4 Αξιοπιστία και εγκυρότητα των μέσων συλλογής δεδομένων.....	34
3.5 Εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές.....	36
3.6 Δεοντολογικά ζητήματα.....	36
3.7 Ανακεφαλαίωση.....	37

Κεφάλαιο 4: Ανάλυση Δεδομένων

4.1 Οργάνωση και Καταγραφή Δεδομένων.....	39
4.2 Αποτελέσματα της έρευνας.....	41
4.2.1 Περιγραφική στατιστική.....	42
4.3 Ανακεφαλαίωση	53

Κεφάλαιο 5: Συζήτηση και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων.....	54
--	----

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα.....	61
6.1 Θεωρητική Συνεισφορά της Έρευνας.....	67
6.2 Περιορισμοί.....	67
6.3 Εισηγήσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	68
6.4 Καταληκτικά Σχόλια.....	69
Βιβλιογραφία	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	75

1.Εισαγωγή-Διάγραμμα εργασίας

Κύριο μέλημα της παρούσας εργασίας είναι η επισήμανση των ορθογραφικών λαθών από μέρους των ενηλίκων και συγκεκριμένα εκείνων που βρίσκονται σε ηλικία από 18-25 έτων. Η έρευνα δεν ήταν εύκολη καθότι, οι ενήλικες που κλήθηκαν να απαντήσουν δίσταζαν, φοβούμενοι ενδεχόμενα λάθη. Γεγονός, που όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, δεικνύει το στίγμα που φέρει ένας ανορθόγραφος ενήλικας.

Θα ξεκινήσουμε με μια θεωρητική ανάλυση στο δεύτερο κεφάλαιο, μελετώντας και σχολιάζοντας το πλαίσιο βάσει του οποίου κινήθηκε η ερευνητική διεργασία. Έπειτα θα αναλυθούν οι γενικοί ορθογραφικοί κανόνες και ο τρόπος που αυτοί χρησιμοποιούνται. Ο εκάστοτε γράφων προβαίνει σε ορθογραφικά λάθη κατόπιν σκέψεως, από άγνοια, από αφηρημάδα, από βιασύνη ή αυτοματοποιημένα καθότι έχει εντυπωθεί σε εκείνον-η η λανθασμένη εικόνα του λεξιήματος ως ορθή. Αφού γίνει αναφορά στις κατηγορίες των γλωσσικών λαθών, θα αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την ορθογραφία (ηλικία, εκπαίδευση, φύλο) και η σημασία καθενός από αυτούς.

Το επόμενο κεφάλαιο αφορά στη Μεθοδολογία. Το υλικό που συμμετείχε στην έρευνα, η αντιπροσωπευτικότητα αυτού, η διαδικασία υπό την οποία εξετελέσθη το ερευνητικό έργο, τα μέσα που είχε στη διάθεσή της η γράφουσα, ο βαθμός αξιοπιστίας αυτών, οι ανεξάρτητοι και εξαρτημένοι παράγοντες που επηρέασαν τη συλλογή και τα συμπεράσματα καθώς και η δεοντολογία που τηρήθηκε από την αρχή μέχρι το τέλος της έρευνας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο οργανώνεται και καταγράφεται η συλλογή των δεδομένων. Δίδονται τα αποτελέσματα της έρευνας και παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία που προέκυψαν μετά από αυτή.

Έπειτα στο πέμπτο κεφάλαιο η ερμηνευτική προσέγγιση και ανάλυση των αποτελεσμάτων βάσει του υλικού που καταγράφηκε, μελετήθηκε και σκιαγραφήθηκε.

Τέλος, στο κεφάλαιο έξι καταγράφονται τα συμπεράσματα που συνήχθησαν μετά την παρούσα έρευνα, ο βαθμός που αυτή προσέφερε θεωρητικά στο ανοιχτό ομολογουμένως ζήτημα της δυσορθογραφίας των ενηλίκων και ποια ήταν τα κωλύματα που αντιμετωπίστηκαν.

Το πόνημα θα κλείσει με κάποια σχόλια, παραινέσεις, συμβουλές και παρατηρήσεις σχετικά με έρευνες που πρόκειται να επιχειρηθούν στο μέλλον.

2.1 Θεωρητικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με τον Γκότοβο (1992), ορθογραφία είναι η ικανότητα του μαθητή να κάνει την ορθή γραφηματική επιλογή για την αναπαράσταση ενός φωνήματος, όταν οι επιλογές είναι παραπάνω από μία. Στη συνέχεια έρχεται ο Ζάχος (1992) να συμπληρώσει τον ορισμό ως εξής «..αλλά και την γραμματικά, συντακτικά, και σημασιολογικά σωστή διατύπωση ενός κειμένου». Από την άλλη πλευρά όμως η Παντελιάδου (2011) και ο Βουγιούκας (1994) αναφέρονται σε «κάποιους κανόνες» και σε ένα «συμφωνημένο συμβατικό πρότυπο γραπτών συμβόλων και γραφημάτων», αντίστοιχα.

Αν κάθε γράφημα αναπαριστούσε ένα φώνημα, τότε η ορθογραφία θα ήταν αρκετά απλή και θα σχετιζόταν αποκλειστικά και μόνο με την εκμάθηση των γραμματικών κανόνων (Παντελιάδου, 2011).

Στην ελληνική γλώσσα όμως δεν υπάρχει κανένα φώνημα με μία μόνο ορθογραφική πραγμάτωση, δεσμευτική για όλα τα γλωσσικά περιβάλλοντα. Όλα τα γράμματα του αλφαβήτου διακρίνονται σε μικρά και κεφαλαία. Συνεπώς, η εκμάθηση της γραφής είναι πάντοτε και εκμάθηση της ορθογραφίας (Γκότοβος, 1992). Επίσης, στην Ελλάδα με τη διπλή γλωσσική παράδοση και για όσον καιρό υπήρχε διελκυστίδα ανάμεσα σε καθαρεύουσα και δημοτική, το θέμα παρουσίαζε πρόσθετες δυσκολίες, γιατί οι δύο γλωσσικές μορφές (λόγια και λαϊκή) χρησιμοποιούταν τον ίδιο παραδοσιακό γραπτό κώδικα, ενώ είχαν σημαντικές διαφορές από φωνητική και φωνολογική άποψη, γεγονός που γίνεται λόγος για ιστορική ορθογραφία. (Βουγιούκας, 1994)

Η σπουδαιότητα που αποδιδόταν τα προηγούμενα χρόνια στην ορθογραφία από το σχολείο και την κοινωνία αποδεικνύεται αρχικά από το χρόνο που της αφιερωνόταν στην εκπαίδευση αλλά και από το γεγονός ότι αυτή αποτελούσε το βασικό συντελεστή κρίσεως της επίδοσης ενός μαθητή. Ο ορθογράφος ήταν ο πρώτος μαθητής της τάξης, ήτοι αυτή επηρέαζε την αυτοεκτίμηση και τη μαθησιακή πορεία ενός ατόμου. (Ζάχος, 1992).

Η διδασκαλία της ορθογραφίας στην ελληνική εκπαίδευση ατόνησε τα τελευταία χρόνια, λόγω του ότι οι νεότερες προσεγγίσεις της διδακτικής του γλωσσικού μαθήματος

έδωσαν το προβάδισμα στην προφορική γλώσσα, στην ομιλία, ως κατεξοχήν πραγμάτωση του λόγου. (Χαραλαμπίκης, 2001).

Οι διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις και έρευνες σχετικά με την κατάκτηση και τη διδακτική της ορθογραφίας δεν έχουν αποδώσει τους καρπούς που θα έπρεπε όσον αφορά την καθημερινή πρακτική στο σχολείο, και συγκεκριμένα στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή αποτελεσματικών μεθόδων για την απόκτηση της ορθογραφικής επάρκειας.

Πέρα από μια διαφορετική σύλληψη κατά την προσέγγιση της γραπτής γλώσσας στο πλαίσιο της επικοινωνιακής μεθόδου και της δομητικής άποψης για την κατάκτηση και τη διδασκαλία της, που εφαρμόζεται, όπως ήδη αναφέραμε, στην προσχολική εκπαίδευση, η διδασκαλία του ορθογραφικού συστήματος της γλώσσας συνεχίζει να γίνεται με τρόπο μη συστηματικό.

Και μολονότι ο ρόλος και η σημασία της ορθής γραφής τονίζονται στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, στην πράξη η διδασκαλία της ορθογραφίας παραμελείται, αφού για τους περισσότερους εξακολουθεί να είναι μια δεξιότητα δευτερεύουσας σημασίας στον χώρο της παραγωγής γλώσσας, κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται και από τη σχετική έρευνά μας.

Σε ό,τι αφορά τη σχολική πραγματικότητα, το επίπεδο κατάκτησης της προφορικής γλώσσας, αλλά κυρίως της γραπτής, δηλαδή της ανάγνωσης και της γραφής, έχει συνδεθεί με τη μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών και τη σχολική επιτυχία ή αποτυχία τους.

Τα πράγματα ως φαίνεται δεν αλλάζουν στους ενήλικες, καθώς η ορθογραφία συνεχίζει να τους ακολουθεί σε καθημερινή βάση, υπενθυμίζοντας λάθη και απροσεξίες που μπορεί να στοιχίσουν από την κοινωνική τους αναγνώριση μέχρι την εργασίας τους.

Η κατάκτηση της γραπτής γλώσσας έχει πολύ ευρύτερες διαστάσεις από την εκμάθηση του κώδικα γραφής. Η εκμάθηση του κώδικα είναι αναγκαία συνθήκη αλλά όχι ικανή για την κατάκτηση της γραπτής γλώσσας. Οι μελετητές που έχουν ασχοληθεί με το θέμα της κατάκτησης της γραπτής γλώσσας υποστηρίζουν ότι η «τεχνική» κατακτάται προοδευτικά, καθώς διαβάζουμε και γράφουμε για συγκεκριμένους επικοινωνιακούς σκοπούς που έχουν νόημα για τον καθένα από μας.

Επικοινωνούμε, κατανοούμε, αποτυπώνουμε τις σκέψεις μας. Η ορθογραφία βοηθά στην εδραίωση της μακροπρόθεσμης μνήμης σε εικόνες έτσι ώστε αυτές να μπορούν να αναπαραχθούν.(Πόρποδας Κ., 1993). Βοηθά επίσης στην κατανόηση της λεξικής δομής που ακολουθεί κάποιους συγκεκριμένους κανόνες, προβάλλει τη σχέση της λέξης με το περιεχόμενο, όχι μόνο όσον αφορά το κλιτικό της μόρφωμα αλλά και το ριζικό.

Η ορθογραφία απελευθερώνει απαλλάσσει από αμφιβολίες και περιορισμούς στην παραγωγή του γραπτού λόγου, βελτιώνει τη γλωσσική κατάρτηση του ατόμου και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου του.(εννοιολογικός εμπλουτισμός).(Olu Tomori, S.H., 1979) Συμβάλλει σαφώς όπως ήδη προελέχθη στην παραγωγή ορθών επικοινωνιακώς κειμένων, ήτοι στην ορθή επικοινωνία.

Τα ορθογραφικά μοντέλα που αφορούν την κατάκτηση της γραπτής γλώσσας παρέχουν στην Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία το θεωρητικό πλαίσιο που καθορίζει τις μεθόδους και τις τεχνικές διδασκαλίας της γραπτής γλώσσας και της ορθογραφίας ειδικότερα. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα σημαντικό κενό ως προς την αξιολόγηση της ορθογραφικής δεξιότητας, καθώς και των στρατηγικών που χρησιμοποιούνται στα διάφορα στάδια ανάπτυξης της, αφού αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο καθένας βρίσκεται σε διαφορετικό απ' ό,τι οι άλλοι στάδιο γνώσης της γλώσσας και ωρίμασης όσον αφορά τη χρήση της γραπτής γλώσσας.

Η κατάκτηση των ορθογραφικών δομών της γλώσσας έχει ως αποτέλεσμα την τελειοποίηση ή καλύτερα τη συστηματοποίηση των γνώσεων για την ίδια τη γλώσσα. (Τρούλη, Καλλιόπη, 2001). Γι' αυτό ακριβώς υποστηρίζεται από πολλούς ερευνητές ότι η ορθογραφία λειτουργεί σε ένα επίπεδο υπερδομής και συνιστά τη «με-ταγλώσσα» του ίδιου του γλωσσικού συστήματος.

Η ορθογραφική γνώση συμβάλλει στη γλωσσική επίγνωση/ενημερότητα (language awareness). Οι μελέτες σχετικά με τη γλωσσική επίγνωση έμειναν στο περιθώριο περίπου τριάντα χρόνια τη δεκαετία όμως του '80 αναβίωσε το ενδιαφέρον εξαιτίας της γενικής δυσαρέσκειας σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας των γλωσσών –και ιδιαίτερα της μητρικής γλώσσας– στα σχολεία και στα ακαδημαϊκά κέντρα.(Βουγιούκας, 1994).

Στο πλαίσιο προσέγγισης της γλώσσας από την οπτική της γλωσσικής επίγνωσης, η γνώση των ορθογραφικών δομών της από μέρος του γράφοντος θα αναβαθμίσει την ποιότητα του γλωσσικού του κώδικα, διότι έτσι εκείνος θα είναι «κύριος» ενός βασικού επικοινωνιακού εργαλείου. Άλλωστε και τα «spell checkers» των Η/Υ απαιτούν επιλογές· οι συνειδητές αποφάσεις όμως προαπαιτούν γνώση.

Η γραφή εμπεριέχει επίσης μια κοινωνική αλλά και μια προσωπική διάσταση. Έτσι τα γνωστικά, γλωσσικά και στυλιστικά χαρακτηριστικά πρέπει να γίνονται αντιληπτά σε συνδυασμό με παράγοντες σχετικούς με εμπειρίες που προϋπάρχουν της γραφής και αφορούν είτε το άτομο(προηγούμενη εμπειρία, γλωσσικό επίπεδο και ιδιαίτερες ανάγκες) είτε το ίδιο το περιβάλλον γραφής (κίνητρα, αλληλεπιδράσεις, προσωπικές σχέσεις, θετική ατμόσφαιρα και στάση απέναντι στη γραφή).

Η κατάκτηση της προφορικής γλώσσας παρουσιάζει μια αυτονομία και ένα βιολογικά καθορισμένο πρόγραμμα ωρίμανσης. Αυτό δεν φαίνεται να ισχύει και για την κατάκτηση του γραπτού λόγου. Η αποκωδικοποίηση του γραπτού λόγου μπορεί να γίνεται σε επίπεδο ανώτερης πνευματικής ενημερότητας απ' ό,τι η αποκωδικοποίηση της προφορικής γλώσσας. Συμπερασματικά, η αποτυχία ενός ποσοστού ατόμων στην επιτυχημένη επεξεργασία του γραπτού λόγου μπορεί να οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες. (Παπαδοπούλου Μανταδάκη, 2003).

Το να γραφεί το άτομο ορθά χωρίς να χρησιμοποιεί ορθογραφικό λεξικό ή να ρωτά πώς γράφονται λέξεις που δεν τις έχει ξαναδεί ενδεχομένως έχει να κάνει με τη λεγόμενη διαδικασία της «μεταφοράς». Προσπαθεί να τις παραγάγει από άλλες γνωστές σε αυτό λέξεις, καθώς και από τη φωνολογική ανάλυση, η οποία είναι καθοριστικής σημασίας στις αλφαβητικές γραφές. Ωστόσο, η ορθογραφική επάρκεια προϋποθέτει γνώσεις όλων των επιπέδων της γλώσσας.

Οι συχνές αναφορές των μελετητών στον όρο «ορθογραφική μονάδα» (spelling pattern) ως ελάχιστη μονάδα της γραπτής γλώσσας αποτελούν δείγματα της έρευνας που έχει αναπτυχθεί στον χώρο της Ψυχογλωσσολογίας σχετικά με την κατάκτηση της γραπτής γλώσσας. (Seymour, Ph. H.K., Porpodas, C.D., 1980)

Η γνώση της φωνολογίας είναι επίσης θεμελιώδης για τη διαδικασία κατάκτησης της ορθογραφικής δεξιότητας. Σχετικά με τη φωνολογική μέθοδο προσέγγισης (Phonemic Spelling Approach) για την κατάκτηση της ορθογραφικής δεξιότητας η σχετική έρευνα έχει δείξει ότι η σχέση φωνήματος/γραφήματος μπορεί να διδαχτεί σε πολύ μικρά παιδιά. Η κατανόηση από μέρους του γράφοντος της σχέσης μεταξύ γραμμάτων και των αντίστοιχων φθόγγων αποτελεί σημαντική κατάκτηση, η οποία οδηγεί στην «ορθογραφική πλήρωση».(Seymour, Ph. H.K., Forrodas, C.D., 1980).

Προβλέψιμα σχήματα για τις κανονικές λέξεις επιτρέπουν στους γράφοντες να γράψουν τις λέξεις, χρησιμοποιώντας ως βάση μόνο τις σχέσεις φθόγγων – γραμμάτων. (λέξεις όπως μάτι, κεφάλι, πόδι, χαρά, έλα, πάρε, μέρα, από, περίπατος, μακαρόνι). Οι λέξεις όμως της Ελληνικής, όπως και άλλων γλωσσών, δεν υπακούουν όλες στον κανόνα της απόλυτης αντιστοιχίας φωνήματος-γραφήματος. Για παράδειγμα, οι λέξεις λεύκωμα, αιματοχυσία, και, παίζω, πειθήνιος, φεύγω, έλλειμμα, είναι κ.ά, δεν γράφονται όπως ακριβώς προφέρονται.

Η τυποποίηση των λέξεων και των κανόνων ορθογραφίας μέσω της μορφολογίας είναι επίσης μια προσέγγιση. Η γλώσσα απαρτίζεται από συνδυασμό μορφημάτων. Το μόρφημα συνήθως ορίζεται ως η ελάχιστη γλωσσική ενότητα/μονάδα η οποία φέρει γραμματικό και λεξικό περιεχόμενο,δηλαδή, ως η ελάχιστη σημασιολογική μονάδα της γλώσσας. Πολλοί ψυχολογολόγοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η γλώσσα, και κυρίως η γραπτή μορφή της, μαθαίνεται ως σύνολο μορφημάτων, δηλαδή ακολουθιών γραμμάτων που φέρουν συγκεκριμένη σημασία. Η ανίχνευση της σημασίας, η αναγωγή στην ευρύτερη κατηγορία είναι κάθε φορά, σε κάθε απόπειρα γλωσσικής ανάλυσης, το κατεξοχήν ζητούμενο.

Αναλύοντας ένα κομμάτι γλώσσας –γραπτής ή προφορικής– στεκόμαστε αναμφισβήτητα στη συχνότητα εμφάνισης ορισμένων στοιχείων (π.χ.οντος, εισ, ανα, ω, ότητα, ικός κτλ.) στα οποία ο μελετητής αποδίδει κάποιο/α σημασιολογικό/ά χαρακτηριστικό/ά

Αυτές οι επαναλαμβανόμενες ακολουθίες γραφημάτων, συνδυασμένες με διαφορετικά κάθε φορά στοιχεία, μπορούν να συστήσουν τον κεντρικό άξονα διδασκαλίας της ορθογραφίας.

Παραδοσιακά, η μορφολογία ή η ανάλυση της δομής της λέξης διακρίνεται σε δύο ευρύτερες περιοχές, στην κλίση και στην παραγωγή. Η μορφολογική δομή συνήθως εμπλέκει την προσθήκη «στοιχείων προσδιοριστικών της σημασίας», όπως τα προσφύματα- προθήματα/επιθήματα, λεξικά ή παραγωγικά σε μια βασική ρίζα ή σε ένα βασικό θέμα που φέρει την πυρηνική σημασία στον τελικό συνδυασμό.

Εάν η δομή της λέξης που προκύπτει εμφανίζει διάφορους τύπους και παραδειγματικές ποικιλίες, τότε έχουμε κλίση (α/εσ/ων...), ενώ παραγωγή έχουμε, όταν από τον τελικό συνδυασμό προκύπτει μια τελείως διαφορετική λέξη (π.χ. παίζω/παίκτης, ή όταν προκύπτει λέξη από δύο ή περισσότερα συνθετικά, π.χ. καρεκλοπόδαρο, teach / teacher). Σύμφωνα με τη μορφολογία οι λέξεις κατηγοριοποιούνται, και στο νοητικό λεξικό προστίθενται πληροφορίες που αφορούν χαρακτηριστικά τους όπως η γραμματική κατηγορία στην οποία ανήκουν, ο τρόπος γραφηματικής αναπαράστασής τους, ο κανόνας που αφορά στη σωστή γραφή τους.

Η γραφή, λοιπόν, είναι -εκτός από πολιτισμικό- συμβολικό αντικείμενο ενός συμβατικού συστήματος, και η κατάκτησή της αποτελεί δομητική εξελικτική διαδικασία, της οποίας εμείς βλέπουμε το τελικό προϊόν.

Η δομητική προσέγγιση αυτής την αντιλαμβάνεται όχι ως εφεδρική δραστηριότητα της ανάγνωσης αλλά ως μια αυτόνομη, αυθόρμητη δραστηριότητα. Η γραφή ως πολιτισμικό – γλωσσολογικό αντικείμενο είναι κάτι που μας απασχολεί από πολύ νωρίς όχι με την έννοια της αντιστοιχίας γραφήματος– φωνήματος αλλά πολύ πιο σφαιρικά. Μιλάμε για τη γραπτή γλώσσα με αφορμή τη γραπτή γλώσσα, χρησιμοποιούμε ονόματα, μπορούμε να αναπαραγάγουμε ένα αφηγηματικό κείμενο ή να υπαγορεύσουμε κάτι.

Η κατάκτηση της γραπτής γλώσσας από το άτομο έχει πολύ ευρύτερες διαστάσεις από την εκμάθηση του κώδικα γραφής. Ωστόσο, η εκμάθηση του κώδικα γραφής είναι αναγκαία συνθήκη για την κατάκτηση της γραπτής γλώσσας.

Η ορθογραφική δεξιότητα είναι μία από τις πολλές ικανότητες που απαιτούνται για την παραγωγή του γραπτού κειμένου, και εάν αυτή αποκτηθεί από το άτομο, τότε αυτό, επειδή απελευθερώνεται από τις δυσκολίες που γεννά η σύμβαση της γραφηματικής απόδοσης των ήχων της γλώσσας του, εστιάζει πλέον την προσοχή του στο περιεχόμενο των γραφομένων, το οποίο κυρίως και ενδιαφέρει.

Επειδή η απόκτηση της ορθογραφικής επάρκειας είναι πολυπαραγοντική διαδικασία, οι διάφορες προσεγγίσεις, στρατηγικές και τεχνικές λαμβάνουν υπόψη τους όλους ή κάποιους από τους παράγοντες αυτούς και σε γενικές γραμμές οι στόχοι τους συγκλίνουν στην εμπέδωση της οπτικής, ακουστικής και κιναισθητικής εικόνας της λέξης, καθώς και στη διδασκαλία των επιμέρους χαρακτηριστικών της, τα οποία αφορούν την εφαρμογή κανόνων αντιστοίχισης φωνήματος-γραφήματος, τη γνώση της μορφολογίας, σύνταξης και σημασίας της λέξης, σε κατάλληλα πάντα διαμορφωμένο περιβάλλον γραμματισμού. (Sebba ,2007: 13)

Η ανάπτυξη της ορθογραφικής δεξιότητας είναι προϋπόθεση της επικοινωνίας μέσω της γραπτής γλώσσας. Η ορθογραφική επάρκεια αποτελεί προϋπόθεση της γλωσσικής επάρκειας. Για τον λόγο αυτό η σημασία της είναι μεγάλη.

2.2 Θεωρητική ανάλυση γενικών κανόνων ορθογραφίας και τρόπος χρήσης αυτών στη γλώσσα

Η ορθογραφία της ελληνικής γλώσσας, στην οποία ένα φώνημα/φθόγγος μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερα από ένα γράμματα, δυσκολεύει ιδιαίτερα τους χρήστες της. Η προσπάθεια κατηγοριοποίησης των βασικών κανόνων ορθογραφίας βοηθά στη σωστή αποτύπωση του γραπτού κειμένου.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

αρσενικά ονόματα σε -ης :

π.χ. ο μαθητής , οι μαθητές, των μαθητών

αρσενικά ονόματα σε – ος :

π.χ. ο άνθρωπος, οι άνθρωποι, των ανθρώπων

αρσενικά αρχαιοκλιτα σε -έας (πληθυντικός σε -εις)

π.χ. ο γραμματέας, του γραμματέα, οι γραμματείς, των γραμματέων

θηλυκά σε – ος :

π.χ. η έξοδος, της εξόδου, οι εξοδοί , των εξόδων , τις εξόδους

θηλυκά ονόματα σε – η (πληθυντικός σε - εις):

π.χ. η φωνή, οι φωνές, των φωνών

θηλυκά ονόματα σε – η ([πληθυντικός σε – εις)

π.χ. η πόλη, οι πόλεις, των πόλεων

ουδέτερα σε -ι (εξαίρ : βράδυ, δάκρυ, δόρυ, δίχτυ, οξύ, στάχυ), -ο, - μα :

π.χ. το παιδί, τα παιδιά, των παιδιών, το μήλο, των μήλων, τα μάθημα , του μαθήματος,
των μαθημάτων

ουδέτερα ονόματα σε – ος :

π.χ. το δάσος, του δάσους, τα δάση, των δασών

ουδέτερα ονόματα σε – ον :

π.χ. το καθήκον, του καθήκοντος, τα καθήκοντα, των καθηκόντων

προσοχή στα ονόματα : το κρέας , του κρέατος, τα κρέατα, των κρεάτων και το φως, του φωτός, τα φώτα, των φώτων

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ :

-ισμός : π.χ. πολιτισμός, αθλητισμός, υλισμός (εξαίρ : δανεισμός, κνησμός, σεισμός, κατακλυσμός, χρησμός, εμπρησμός, εγκλεισμός κ.λ.π.)

-ιστής : π.χ. πολεμιστής, ποδοσφαιριστής, σκακιστής (εξαίρ.: ληστής, δανειστής)

-ητής : π.χ. αθλητής, ποιητής, ομιλητής (εξαίρ: ιδρυτής, κριτής μηνυτής)

-ίτης : π.χ. μεσίτης, τραπεζίτης, πολίτης (εξαίρ : διαβήτης, αλήτης, ιδιοκτήτης, κομήτης, κυβερνήτης, μαγνήτης, προφήτης, πλανήτης, θύτης, δύτης, πλοικτήτης, -λύτης, Πηλιορείτης, Αγιορείτης, Αιγινήτης και άλλα εθνικά)

-ώνας : π.χ. χειμώνας, παγετώνας, ελαιώνας (εξαίρ : αλαζώνας, ηγεμόνας, κανώνας, κηδεμόνας, Μακεδόνας, Στρυμόνας)

-ονας : π.χ. γείτονας, επιστήμονας, πνεύμονας (εξαίρ: άμβωνας, είρωνας, καύσωνας, μεσαίωνας, θερμοσίφωνα)

-οσύνη π.χ. δικαιοσύνη, καλοσύνη

-ότητα π.χ. ανθρωπότητα, κοινότητα

-ύτητα π.χ. ταχύτητα, βαρύτητα

-είο (όταν τονίζεται το ει) π.χ. σχολείο, νοσοκομείο, γραφείο (για ονόματα που δείχνουν τόπο -εξαίρ: τοπίο, πεδίο)

-ίο: π.χ. βιβλίο, θρανίο, κρανίο (όταν δε δηλώνουν τόπο)

-ιο: π.χ. εργοστάσιο, ημερολόγιο, (εξαίρ: απόγειο, ισόγειο, υπόγειο, λύκειο)

-τήριο : π.χ. δικαστήριο, εργαστήριο (εξαίρ: μαρτύριο, κτίριο)

-ημα (ουδέτερα) : π.χ. μάθημα, ποίημα, διάστημα (αλλά: μήνυμα, έλλειμμα). (Προσοχή στα θηλυκά : ρίμα, λίμα)

-ωμα :π.χ. χρώμα, στρώμα, πάτωμα (εξαίρ: όνομα, κόμμα, στόμα, επίδομα)

-τήριο : π.χ. ποτιστήριο, ξυπνητήριο (εξαίρ: *χατίρι* όσα έχουν ως β' συνθετικό τη λέξη *τυρί* π.χ. κεφαλοτύρι)

-ίκι : π.χ. ποντίκι, φυστίκι (εξαίρ: σκουλήκι)

-ιά : π.χ. γιαγιά, μηλιά, αγκαλιά (εξαίρ. δουλειά, γιαντρεία, παντρεία, σοδειά), παιδιά (όλα τα ουδέτερα σε -ι στον πληθυντικό)

-εία : π.χ. μαγεία, γοητεία, δουλεία (όλα τα παράγωγα ρημάτων σε -εύω π.χ. μαγεύω και επιθέτων σε -ύς π.χ. πλατύς, πλατεία)

-ία: ησυχία, αφετηρία, Μαρία

-ια : π.χ. αρρώστια, κάμπια, γύμνια (εξαίρ : άδεια, αλήθεια, αμέλεια, βοήθεια, συγγένεια, ευλάβεια, συνήθεια, προσπάθεια κ.λ.π.)

-ίδι : π.χ.στολίδι, ταξίδι, παιχνίδι, ψαλίδι (εξαίρ : καρύδι, κρεμμύδι, μύδι, φρύδι, στρείδι, (αντι)κλείδι)

-ίδα : π. χ. νυχτερίδα, γαρίδα, εφημερίδα

-ήθρα : π.χ. δαχτυλήθρα, κολυμπήθρα, τσουλήθρα

-ισσα : π.χ. μάγισσα, βασίλισσα, μέλισσα

-αία :π.χ. κεραία, σημαία (εξαίρ. θεά, ιδέα, νέα, παρέα)

-πώλης : π.χ. βιβλιοπώλης. ανθοπώλης (σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ρ. πωλώ = πουλώ). Το ίδιο και τα ουσιαστικά σε -πωλείο : βιβλιοπωλείο

-ποιός : π.χ. αρτοποιός, ηθοποιός (σύνθετα με β' συνθετικό το ρήμα ποιώ=κάνω). Το ίδιο και τα ουσιαστικά σε -ποιείο : αρτοποιείο

Η λέξη γη ως β' συνθετικό γράφεται με -ει: π.χ. υπόγειο, ισόγειο, υδρόγειος, προσγειώση κ.λ.π.

Η λέξη όνομα ως β' συνθετικό γράφεται με -ω- και -υ-: π.χ. επώνυμο, ανώνυμος, συνώνυμο, αντωνυμία.

Οι λέξεις οδύνη, όλεθρος, ομαλός, όροφος, ορύσσω, όφελος, όνομα όταν είναι β' συνθετικά γράφονται με -ω-: π.χ. ανώδυνος, πανωλεθρία, διώροφος, διώρυγα, ανώφελος, μεταλλωρύχος.

Οι λέξεις λατρεία και πορεία, όταν είναι β' συνθετικά γράφονται με -ι : π.χ. ειδωλολατρία, προσωπολατρία, φυσιολατρία, αεροπορία, πεζοπορία, πρωτοπορία κ.λ.π.

(οι λέξεις αυτές είναι παρασύνθετα και γίνονται από τα σύνθετα: ειδωολάτρης, προσωπολάτρης, φυσιολάτρης, αεροπόρος, πεζοπόρος, πρωτοπόρος).

Προσοχή στο συνδετικό φωνήεν -ο- κατά τη σύνθεση λέξεων. Γράφεται πάντοτε με όμικρον π.χ. τραπεζομάντηλο, μαχαιροπίρουνα .

ΕΠΙΘΕΤΑ :

Προσοχή στο επίθετο πολύς – πολλή -πολύ. Το θηλυκό και όλος ο πληθυντικός (και στα τρία γένη)γράφεται με δύο λλ. π.χ. Οι πολλοί, οι πολλές, τα πολλά κ.λ.π.

Προσοχή στα επίθετα σε – ύς π.χ. βαθύς, βαθιά, βαθύ και στα επίθετα που δηλώνουν χρώμα και γράφονται με – ης : π.χ. θαλασσίας, θαλασσιά, θαλασσί.

Προσοχή στα αρχαιοκλίτα επίθετα σε -ης, -ης, -ες π.χ. ο επιμελής, η επιμελής, το επιμελές (γενική ενικού : του / της/ του επιμελούς, πληθυντικός : οι επιμελείς, οι επιμελείς, τα επιμελή).

Προσοχή στα επίθετα που προέρχονται από την αρχαιοελληνική μετοχή σε -ων, ουσια, -ον : π.χ. ο ενδιαφέρων , η ενδιαφέρουσα, το ενδιαφέρον (γενική ενικού: του ενδιαφέροντος, της ενδιαφέρουσας, του ενδιαφέροντος, ονομαστική πληθυντικού: οι ενδιαφέροντες, οι ενδιαφέρουσες, τα ενδιαφέροντα)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ:

-ικός : π.χ.ευγενικός (εξαίρ. δανεικός, θηλυκός)

-ινος : π.χ. μακρινός, μάλλινος, κόκκινος (εξαίρ. σκοτεινός, φωτεινός, υγιεινός, ορεινός ταπεινός, φτηνός, υπεύθυνος, ανεύθυνος, επικίνδυνος)

-ιμος : π.χ. πόσιμος, δόκιμος (εξαίρ. έτοιμος, έρημος και τα σύνθετα : ομόνυμος, περίφημος, απόδημος, διάσημος, άσχημος, εύθυμος. δίδυμος)

-αίος : π.χ. τελευταίος, ωραίος (εξαίρ: νέος, ανίδεος, στερεός)

-ωτός : π.χ. καμαρωτός, φουσκωτός

-ιος: π.χ. άγριος (βόρειος, τέλειος, όμοιος, ισόγειος, υπόγειος, άδειος)

-είος : π.χ. αστείος (εξαίρ. γελοίος, κρύος)

-ητός : π.χ. τηγανητός, ψητός, τρυπητός (εξαίρ : λυτός, χυτός,διττός)

-ώδης: π.χ. στοιχειώδης, υποτυπώδης

στο συγκριτικό βαθμό:

-ότερος: π.χ. ψηλότερος, στερεότερος (αλλά: ανώτερος, κατώτερος, απώτερος, νεώτερος και νεότερος)

-ύτερος: π.χ. πλατύτερος, μεγαλύτερος

ΡΗΜΑΤΑ :

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ :

-ίζω : π.χ. ποτίζω (αόριστος σε – ισα π.χ. πότισα) (εξαίρ. δακρύζω, δανείζω, αθροίζω, αναβλ(ρ)ύζω, συγχύζω, πήζω, σφύζω, κατακλύζω)

Προσοχή: όταν ο αόριστος δεν προέρχεται από ρήμα σε -ίζω, γράφεται με -η- π.χ. αγάπησα, μίλησα.

-ώνω : π.χ. τελειώνω, απλώνω, μαλώνω

-αίνω : π.χ. μαθαίνω , μικραίνω (εξαίρ. μένω, περιμένω, πλένω, δένω)

-εύω : π.χ. ψαρεύω, χορεύω (εξαίρ : κλέβω, σέβομαι)

-ίνω : π.χ. δίνω (αόριστος : έδωσα), κρίνω

-ήνω : π.χ. αφήνω, σβήνω, στήνω, ψήνω

-ύνω : π.χ. λύνω, ντύνω, μολύνω, χύνω, ξύνω, γδύνω

-είνω : π.χ. κλείνω, τείνω

-ποιώ : π.χ. χρησιμοποιώ, αξιοποιώ

Προσοχή στην ορθογραφία των καταλήξεων των ρημάτων στην παθητική φωνή:

Ενεστώτας : -ομαι, -εσαι, -εται, -όμαστε -εστε, -ονται .

Αόριστος : -ηκα π.χ. πλύθηκα, χτενίστηκα, γράφτηκα (-ήθηκα, -ύθηκα, -ίστηκα)

Απαρέμφατο : -ει π.χ. κοιμηθεί , χτενιστεί (αγαπήσει, διαβάσει κ.λ.π. στην ενεργητική φωνή)

Μετοχή παρακειμένου: -ημένος (αλλά : ντυμένος, πλυμένος, λυμένος κ.λ.π. όταν υπάρχει -υ- στο θέμα), -ισμένος (για τα ρήματα σε -ίζω), -ωμένος (για τα ρήματα σε -ώνω, αλλά και όλους τους παροξύτονους τύπους π.χ. ειπωμένος, φαγωμένος), -όμενος π.χ. εργαζόμενος (εκτός από κάποιους λόγιους τύπους π.χ. τιμώμενος, προσδοκώμενος), -μμένος (για τα ρήματα σε -φω,- βω, -πτω π.χ. γράφω: γραμμένος, ανάβω : αναμμένος).

Προσοχή στη μετοχή ενεργητικού ενεστώτα: -ώντας π.χ. γελώντας (όταν τονίζεται στο ω = παροξύτονη, αλλά -οντας π.χ. τρέχοντας (όταν δεν τονίζεται στο ο= προπαροξύτονη).

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ :

Προσοχή στην ορθογραφία των αντωνυμιών:

εγώ, εσύ, αυτός

ποιος, ποια, ποιο (Προσοχή : το πιο είναι συγκριτική λέξη π.χ. πιο μεγάλος)

δικός μου

εαυτός μου

οποίος, οποία, οποίο

όποιος, όποια, όποιο

οποιοσδήποτε

ό,τι

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ :

Προσοχή στην ορθογραφία των παρακάτω εύχρηστων επιρρημάτων:

πάνω

κάτω

πίσω

έξω

γύρω

εδώ

εκεί

βέβαια

έπειτα

νωρίς

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ :

Προσοχή στην ορθογραφία των παρακάτω εύχρηστων συνδέσμων και συνδετών:

επειδή

ακόμη

επίσης

εξάλλου

συνεπώς

επιπλέον

όμως

αλλά

ωστόσο

δηλαδή

επομένως

γιατί
διότι
μόλις
λοιπόν

Προσοχή στα προθήματα υπό-, υπέρ- και συν-που ήταν αρχαίες προθέσεις και γράφονται με υ : π.χ. υπόγειο, υπεύθυνος, υπεραγορά, υπέροχος, συνάλλαγμα, σύντροφος, συμμαθητής, συρροή.

Προσοχή στο συγκριτικό μόριο 'πιο' που γράφεται με ι και δεν πρέπει να συγχέεται με την ερωτηματική αντωνυμία 'ποιος, ποια, ποιο' που γράφεται με οι.

Προσοχή στην ορθογραφία του ειδικού συνδέσμου *ότι* και της αναφορικής αντωνυμίας *ό,τι*.

Προσοχή στην ορθογραφία των σύνθετων λέξεων με α' συνθετικό τα δι(σ)- και δυσ-. Γράφονται με δι(σ)- οι λέξεις που δηλώνουν ότι το β' συνθετικό τους υπάρχει δύο φορές π.χ. *δίκλινο, δίστηλο, δισέγγονο* και με δυσ- οι λέξεις που δηλώνουν δυσκολία, κακό αποτέλεσμα ή γενικά μια αρνητική έννοια π.χ. *δυσκίνητος, δυσάρεστος, δυστυχώς, δυσμορφία*. (Δήμου, 1982).

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Οι λέξεις που μπήκανε στη γλώσσα μας, στα νεότερα χρόνια, από ξένες γλώσσες γράφονται με την απλούστερη μορφή, π.χ.: *τάλιρο, μπίρα, χολ, τρένο, σονέτο, φιλντισι* κτλ.

Πότε έχουμε -γγ και πότε -γκ;

-γγ έχουμε:

- 1) σε περίπτωση σύνθετης λέξης στην οποία το πρώτο συνθετικό τελειώνει σε -ν και το δεύτερο αρχίζει από γ (π.χ. συγγενής, συγγραφέας, εγγαστρίμυθος),
- 2) σε άλλες περιπτώσεις στις οποίες έχει παραδοθεί ιστορική ορθογράφηση με -γγ- (π.χ. λάρυγξ-λάρυγγος απ' όπου λαρύγγι, σύριγξ-σύριγγος απ' όπου σύριγγα

- 3) λέξεις αβέβαιης ετυμολογίας, όπου μπορεί να υπάρχει σύνθεση με -ν και γ-, π.χ. εγγύς
- 4) άλλες λέξεις με τέτοια καθιερωμένη γραφή, π.χ. άγγελος, γογγυσμός, Αγγλία, Ουγγαρία),

-γκ έχουμε:

- 1) στις λέξεις ξένης προέλευσης που στα ελληνικά δεν έχουν μακρά ιστορία ορθογράφησης με -γγ-, άρα στην ουσία στις σχετικά πρόσφατα φερμένες λέξεις (π.χ. ζούγκλα, τσίγκος, μάγκας)
- 2) στην περίπτωση σύνθεσης με -ν και κ- (π.χ. έγκυος, εγκύπτω, εγκρίνω, πάγκοινος, συγκοινωνία, συγκομιδή)
- 3) σε άλλες περιπτώσεις στις οποίες έχει παραδοθεί ιστορική ορθογράφηση με -γκ- (π.χ. αγκύλη, άγκυρα, αγκάλη-αγκαλιά)
- 4) στην αρχή όλων των λέξεων για την παράσταση του ήχου «γκ»

ΑΥ και ΕΥ

Πότε τα –αυ και –ευ, διαβάζονται αβ και εβ και πότε αφ και εφ;

Οι συνδυασμοί των φωνηέντων α (άλφα) υ (ύψιλον) και ε (έψιλον) υ (ύψιλον) προφέρονται **αβ** και **εβ** όταν ακολουθεί φωνήεν ή ηχηρό σύμφωνο (γ, β, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ) Προφέρονται **αφ** και **εφ** όταν ακολουθεί το –ξ ή κάποιο άηχο σύμφωνο (κ, π, τ, χ, φ, θ, σ)

Γράφονται με κεφαλαίο στην αρχή

- * τα κύρια ονόματα, π.χ.: *Μιχάλης, Όμηρος, Πλάτων* κτλ.
- * τα ονόματα τόπων, επωνυμίες ιδρυμάτων, πανεπιστημιακών σχολών, εταιρειών, συλλόγων, ονόματα δρόμων κ.ά., π.χ.: *Ηράκλειο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ασπίς Χρηματιστηριακή, Σύλλογος Διαζευγμένων, Οδός Παπαχαραλάμπη* κτλ.
- * τα εθνικά και τα τοπωνυμικά, π.χ.: *Έλληνας, Ρωμαίος, Αθηναίος, Λακκιώτης* κτλ.
- * τα ονόματα των μηνών, των ημερών της εβδομάδας, των εορτών και σημαντικών ιστορικών γεγονότων ή επετείων π.χ.: *Ιούλιος, Δευτέρα, Πάσχα, Ραμαζάνι, Γαλλική Επανάσταση, Β' Παγκόσμιος Πόλεμος* κτλ.

- * οι λέξεις Θεός, Χριστός, Άγιο Πνεύμα, Παναγία, τα συνώνυμα των προηγούμενων καθώς και καθετί που σχετίζεται με το θείο, π.χ.: *Πανάγαθος, Σωτήρας, Αμνός, Θεία Πρόνοια, Μεγαλόχαρη, Ζωοδόχος Πηγή, Βούδας, Αλλάχ, Μεγάλο Πνεύμα* κτλ.
- * λέξεις που κρίνεται σκόπιμο να εξαρθεί το νόημά τους: *Πρόεδρος της Βουλής*
- * τίτλοι τιμής: *Αξιωματικός της Λεγεώνας της Τιμής, Βαρόνος, Δούκας* κτλ.
- * η λέξη *άγιος* όταν δηλώνει εκκλησία ή δρόμο: *Άγιος Φανούριος, οδός Αγίου Κωνσταντίνου* κτλ.
- * τα ονόματα των έργων της λογοτεχνίας και της τέχνης: ο "*Προμηθεύς Δεσμώτης*" του Αισχύλου, η "*Οδύσσεια*" του Καζαντζάκη, ο πίνακας "*Το Κρυφό Σχολειό*" του Γύζη, η "*Ωραία Κοιμωμένη*" του Χαλεπά κτλ.

Γράφονται με μικρό γράμμα στην αρχή

- * όλες οι λέξεις που παράγονται από τα προηγούμενα, π.χ: *ομηρικά έπη, ελληνική ποίηση, σολωμική ποίηση, αθηναϊκά έθιμα, κυριακάτικο γεύμα, αυγουσιάτικες ζέστες (αλλά, Οκτωβριανή Επανάσταση), πασχαλινό αρνί, ελληνικός, αγγλικός, σωτηριολογικά θέματα* κτλ.
- * τα επίθετα που σημαίνουν οπαδούς θρησκειών: *χριστιανός, μωαμεθανός, βουδιστής, καθολικός* κτλ.(Δήμου, 1982).

2.3 Ανάλυση και η κατηγοριοποίηση των γλωσσικών λαθών.

Ως γλωσσικό λάθος θα μπορούσε να οριστεί κάθε απόκλιση από τη γλωσσική νόρμα, την οποία μια κοινότητα θέτει ως πρότυπο και την περιβάλλει με το κύρος του κανόνα. Ήδη από αυτό τον ορισμό προκύπτει μια σειρά ζητημάτων που καθιστούν εμφανές ότι, παρά την απόλυτη αξιολογική στάση που παίρνουμε σε σχέση με τα γλωσσικά λάθη, τα πράγματα είναι σχετικά.

Καταρχάς, η νόρμα εξ ορισμού σημαίνει την επικράτηση μιας έναντι των υπολοίπων γλωσσικών ποικιλιών που υπάρχουν σε ένα κράτος. Με αυτή την έννοια, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως λάθη οι αποκλίσεις από τη νόρμα που εμφανίζει μια οποιαδήποτε ποικιλία ή διάλεκτός της. Έπειτα, η νόρμα αποτελεί μια τυποποιημένη γλωσσική μορφή η οποία έχει αποκρυσταλλωθεί μέσα από τις διαδικασίες της κωδικοποίησης στις γραμματικές και στα λεξικά μιας γλώσσας.

Εξάλλου, η μορφή της γλώσσας που παρουσιάζεται μέσα από τις γραμματικές και τα λεξικά αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο κατά την οποία αυτά συντάχθηκαν και, κατά συνέπεια, αδυνατούν να καταγράψουν τη γλωσσική αλλαγή που συμβαίνει διαρκώς και σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα. Μεγάλος αριθμός μορφών, εάν κριθούν λοιπόν μέσα από την οπτική των επίσημων εγχειριδίων, θα αξιολογηθούν ως λάθη.

Είναι ευνόητο ότι οι απόλυτες αυτές οριοθετήσεις δημιουργούν και απόλυτες στάσεις σε σχέση με τη γλώσσα: αφενός, στιγματίζουν κοινωνικά αυτούς που δεν ταυτίζονται ως προς τη χρήση με την επίσημη γλώσσα· αφετέρου, προκαλούν κινήσεις καθαρισμού από τη στιγμή που οι παρεκκλίσεις από τη νόρμα παίρνουν εκτεταμένο χαρακτήρα, κινήσεις που συνήθως συνοδεύονται από το ιδεολογικό επίχρισμα του κινδύνου αφανισμού ή αλλοίωσης της συγκεκριμένης γλώσσας.

Το γλωσσικό λάθος οφείλει να διορθωθεί. Το θέμα όμως είναι να γίνει κατανοητό ότι ένας μεγάλος αριθμός γλωσσικών λαθών κινητοποιούνται από μηχανισμούς του ίδιου του γλωσσικού συστήματος, που μπορεί και να οδηγήσει σε ένα εναλλακτικό τρόπο αντιμετώπισης των λαθών από τους ενήλικες, μετριασμού αυτών αλλά και των τις απόλυτων αξιολογικών στάσεων απέναντι σε αυτά.

Λάθη που αφορούν το γλωσσικό σύστημα

Ανάλογα με το επίπεδο ανάλυσης της γλώσσας τα λάθη μπορούν να καταταχθούν ως εξής:

α) λάθη στο *φωνητικό/φωνολογικό* επίπεδο: π.χ. η προφορά της λέξης *διάρρηξη* ως [ˈdʒarɪksɪ] αντί του κανονικού [dɪˈarɪksɪ], προφορά που αποτελεί προσαρμογή στις υπόλοιπες λέξεις που προφέρονται ως [dʒa]: π.χ. *διαβάζω* [dʒaˈnazo].

β) λάθη στο *μορφολογικό* επίπεδο: π.χ. η διατήρηση της εσωτερικής αύξησης στον τύπο της προστακτικής *διέγραψε*, αντί του κανονικού *διάγραψε*, υπό την επίδραση του τρίτου προσώπου του αορίστου *διέγραψε*· ή, στο επίθετο *διεθνής*, η δημιουργία τύπου γενικής *του διεθνή* αντί του κανονικού *του διεθνούς*, υπό την επίδραση της γενικής ουσιαστικών όπως *ο μαθητής/του μαθητή*.

γ) λάθη στο *συντακτικό* επίπεδο: π.χ. η εκφορά *μετά Χριστού* αντί του κανονικού *μετά Χριστόν* υπό την επίδραση της εκφοράς *προ Χριστού*· ως λάθη θα μπορούσαν επίσης να εκληφθούν και οι εκφορές *πιο ανώτερος*, *πιο καλύτερος* -που ανήκουν στο *μορφοσυντακτικό* επίπεδο-, όπου συνυπάρχουν πλεοναστικά δύο μορφήματα (*πιο*, *-τερος*) για τη δήλωση του συγκριτικού βαθμού.

δ) λάθη στο *σημασιολογικό* επίπεδο: π.χ. η χρήση της λέξης *ευάριθμος* με τη σημασία 'πολύαριθμος', "πολύς στον αριθμό" αντί της κανονικής σημασίας 'ολιγάριθμος', "εύκολος να αριθμηθεί".

ε) λάθη στο *λεξιλογικό* επίπεδο: π.χ. η χρήση της λέξης *ανθρώστομη* στη θέση του *αθυρόστομη*· η χρήση του *αποθανατίζω* αντί του *απαθανατίζω*.

Στην προσπάθειά μας να ερμηνεύσουμε τους βασικούς μηχανισμούς παραγωγής των γλωσσικών λαθών ερχόμαστε αντιμέτωποι, πρώτα πρώτα, με το φαινόμενο της αναλογίας. *Αναλογία* ονομάζεται το φαινόμενο κατά το οποίο ένα στοιχείο της γλώσσας τροποποιείται με βάση γλωσσικά σχήματα που προϋπάρχουν σε αυτή. Έτσι, λοιπόν, όταν στο φωνητικό/φωνολογικό επίπεδο δικαιολογούμε τη μη κανονική προφορά του *διάρρηξη* ως [ˈdʒarɪksɪ] με βάση την κανονική προφορά του *διαβάζω* ως [dʒaˈnazo], στην ουσία δεχόμαστε την αναλογική επίδραση της συνιζήμενης προφοράς [dʒa] σε λέξεις που κανονικά προφέρονται ασυνίζητα. Στο μορφολογικό επίπεδο, επίσης, αναγνωρίζουμε την αναλογική επίδραση του αορίστου *διέγραψε* στον τύπο της προστακτικής *διάγραψε*, ή του τύπου *του μαθητή* στον τύπο *του διεθνούς* για τη δημιουργία του τύπου *του διεθνή*. Παρόμοια μπορούν να ερμηνευθούν και συντακτικές αποκλίσεις του τύπου *μετά Χριστού*, *μετά μεσημβρίας*.

Ένας άλλος μηχανισμός παραγωγής λαθών είναι το φαινόμενο της ενίσχυσης [reinforcement], το οποίο είναι υπεύθυνο για την προσθήκη μορφημάτων ή λέξεων για την κατάκτηση περισσότερης εκφραστικότητας ή την ενίσχυση της σημασίας. Στο φαινόμενο αυτό οφείλεται η συνύπαρξη, συνήθως στον προφορικό λόγο, του *πιο* και του *-ότερος* στις εκφορές *πιο ανώτερος*, *πιο καλύτερος*.

Η *παρετυμολογία* ή *λαϊκή ετυμολογία* ευθύνεται επίσης για λάθη που εμφανίζονται στο λεξιλόγιο. Παρετυμολογία είναι το φαινόμενο κατά το οποίο ο ομιλητής, προσπαθώντας να φέρει στα μέτρα του μια "ανοίκεια" λέξη, την ετυμολογεί εσφαλμένα προσαρμόζοντάς την σε μορφές που του είναι ήδη γνωστές, έτσι ώστε να προκύψει γι' αυτόν σημασιολογική διαφάνεια. Γι' αυτό τον λόγο στην πρώτη περίπτωση χρησιμοποιεί το *ανθηρόστομη* (παρετυμολογώντας ως < *ανθηρός* + *στόμα* η 'βωμολόχος') αντί του *αθυρόστομη* (*άθυρος* + *στόμα* "αυτή που δεν έχει πόρτα στο στόμα της"), επειδή του είναι σημασιολογικά σκοτεινό το *άθυρος*. Στο *αποθανατίζω*, τέλος, γίνεται επανεισαγωγή ολόκληρου του προθήματος *από* για να δηλωθεί η έννοια της απομάκρυνσης: *από* + *θάνατος* + *-ίζω* 'απομακρύνω από τον θάνατο' και έτσι 'κάνω κάτι αθάνατο', ενώ το δεύτερο ετυμολογείται σωστά από το *από* + *αθάνατος* + *-ίζω* 'κάνω κάτι αθάνατο' -το *από* όμως σε αυτή την περίπτωση έχει επιτακτική σημασία. Παρετυμολογική επίδραση υπάρχει και στην περίπτωση της χρήσης του *ευάριθμος* με τη σημασία 'πολύαριθμος'. Εδώ το πρώτο συνθετικό *ευ-* γίνεται αντιληπτό με τη σημασία 'πολύς' και το σύνθετο ερμηνεύεται ως 'ικανός στον αριθμό' αντί του σωστού 'εύκολος να αριθμηθεί'.

(Σετάτος, Μ. 1991).

Λάθη που αφορούν τη χρήση της γλώσσας

Στην κατηγορία αυτή μπορούν να ενταχθούν λάθη που εμφανίζονται κυρίως στον προφορικό λόγο (και σπανιότερα στον γραπτό, π.χ. σε μια επιστολή), για την κατανόηση των οποίων είναι απαραίτητη η εμπλοκή κοινωνικών παραγόντων, με την έννοια της αλληλεπίδρασης πομπού και δέκτη. Λάθη στις περιπτώσεις αυτές θα μπορούσαν να θεωρηθούν η από άγνοια ανάμειξη στοιχείων ενός γένους/είδους με ένα άλλο (π.χ. αφήγηση-επιχειρηματολογία), η ανάμειξη διαφόρων επιπέδων ύφους (λαϊκός λόγος σε επιστημονικό κείμενο), η παραβίαση των κανόνων γλωσσικής συμπεριφοράς σε

συγκεκριμένα κοινωνικά συμφραζόμενα (η χρήση ενικού π.χ. όταν απευθυνόμαστε σε ανώτερο σε περιβάλλον εργασίας). Η εμπλοκή του κοινωνικού παράγοντα μπορεί να ανιχνευθεί και σε κάποια λάθη *υπερδιόρθωσης* (όταν αυτά δεν γίνονται σκόπιμα, προκειμένου να συστήσουν προσωπικό ύφος): π.χ. *εξ επί τούτου, λεπτά* αντί για *λεφτά* 'χρήματα'. Οι εκφορές αυτές αποτελούν προσπάθεια του ομιλητή να παρουσιάσει τον λόγο του και τον ίδιο ως "μορφωμένο", "λόγιο", να τον ντύσει δηλαδή με ένα "ανώτερο" κοινωνικό στίγμα. Αλλά και τα ηθελημένα λάθη της γλώσσας των νέων [βλ. 2.9], π.χ. το *καλύτερο*, αποτελούν τεκμήριο εμπλοκής του κοινωνικού παράγοντα: στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προσπάθεια διαφοροποίησης μιας ιδιαίτερης κοινωνικής κατηγορίας, των νέων, από τις υπόλοιπες. (Σεάτος, Μ., 1991).

Λάθη που αφορούν τη γραπτή μορφή της γλώσσας

Πρόκειται κατά κύριο λόγο για τα ορθογραφικά λάθη, στα οποία έχει επικεντρωθεί ένα μεγάλο μέρος της γλωσσικής διδασκαλίας και των οποίων ο χαρακτήρας υπερτονίζεται συχνά. Αυτό δεν αναιρεί, βέβαια, το γεγονός ότι η ορθογραφία αποτελεί ένα πεδίο στο οποίο ο χρήστης της γλώσσας πρέπει να ασκηθεί. Τα ορθογραφικά λάθη οφείλονται στη λεγόμενη "ιστορική ορθογραφία" και είναι θέμα ατελούς εκμάθησης ή και συνειδητοποίησης των κανόνων που τη διέπουν (*λύνετε* αντί του *λύνεται* και αντιστρόφως· *αμφισβητείστε* αντί *αμφισβητήστε*). 'Αλλα λάθη που μπορούν να ενταχθούν σε αυτή την κατηγορία οφείλονται στο ότι αυτός που γράφει δεν "περνάει" από την αμεσότητα του προφορικού στην εμμεσότητα και αποστασιοποίηση του γραπτού λόγου. Δεν κάνει, δηλαδή, την αναγκαία αφαίρεση των χαρακτηριστικών που συστήνουν τον προφορικό λόγο, ώστε να μεταβεί στα ανάλογα χαρακτηριστικά του γραπτού. Υπό αυτό το πρίσμα θα μπορούσαν να ιδωθούν τα προβλήματα στη στίξη, η έλλειψη υπόταξης, αλλά και η κατασκευή μη αυτόνομων πληροφοριακά κειμένων, που θεωρούν τον αποδέκτη παρόντα και σαν να ξέρει περί τίνος πρόκειται.

(Σεάτος, Μ., 1991).

Αυτή η κατηγορία των γλωσσικών λαθών θα απασχολήσει την παρούσα έρευνα και θα επιχειρηθεί η ανάλυσή τους και η επανάληψη ή μη κάποιων από αυτά σε σχέση με το συγκεκριμένο υλικό που χρησιμοποιήθηκε.

Κεφάλαιο 3

Το κεφάλαιο αυτό περιγράφει το σκοπό της έρευνας, το δείγμα και τον πληθυσμό που συμμετείχε, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, τη μέθοδο συλλογής και ανάλυσης των πληροφοριών.

3.1 Πληθυσμός και Δείγμα

Δυσορθογραφία ονομάζεται η «ειδική μαθησιακή δυσκολία που εκδηλώνεται με ασυνήθιστα επίμονη δυσκολία στην απόκτηση της ικανότητας για ορθογραφημένη γραφή, ενώ η ικανότητα για ανάγνωση καλλιεργείται απρόσκοπτα, αποτελεσματικά και φτάνει στο αναμενόμενο επίπεδο βάσει της ηλικίας και της νοητικής ικανότητας του ατόμου(Μαυρομάτη,1995).

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδείξει μέσα από συγκεκριμένα ερωτήματα το φαινόμενο της δυσγραφίας στους ενήλικες γράφοντες.

Επελέγησαν για αυτό άτομα ηλικίας από 18 έως 25 ετών. Τα υποκείμενα δηλαδή αυτής της έρευνας είναι ενήλικες, γυναίκες και άνδρες αυτών των ηλικιών. Το άτομο είναι η μονάδα βάσης της παρατήρησης.

Ο στατιστικός πληθυσμός της παρούσας έρευνας είναι οι ενήλικοι γράφοντες. Το σύνολο των ατόμων που μελετήθηκαν, δηλαδή το δείγμα (sample) είναι 80 ενήλικες άνδρες και γυναίκες οι οποίοι απάντησαν εθελοντικά στο ερωτηματολόγιο. Να σημειώσουμε πως από τους 80, οι 57 ήταν γυναίκες- γεγονός που θα αναλυθεί και αξιολογηθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

Δημογραφικά στοιχεία

Όσον αφορά τους συμμετέχοντες στην έρευνα, αυτοί περιγράφονται στη συνέχεια ως προς το φύλο, την ηλικία, την ειδικότητα (απόφοιτοι ΑΕΙ, ΤΕΙ κ.ο.κ)

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας, μελετήθηκαν τρεις διαφορετικοί υποπληθυσμοί που όμως όλοι αναφέρονται στο ίδιο σύνολο υποκειμένων, στο σύνολο των 80 ενηλίκων από 18-25.

Οι πληθυσμοί αυτοί είναι οι εξής:

α) Ο πληθυσμός των ενηλίκων ανδρών,

β) Ο πληθυσμός των ενηλίκων γυναικών

γ) Ο πληθυσμός των ατόμων που είχαν τελειώσει κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα

Η γενίκευση των πληροφοριών του δείγματος σε ολόκληρο τον πληθυσμό συνεπάγεται αβεβαιότητα η οποία μπορεί να μετρηθεί υπό την προϋπόθεση ότι το δείγμα είναι τυχαίο (random). Το τυχαίο δείγμα δεν είναι αυτό που έχει προκύψει στην τύχη αλλά αντίθετα, έχει επιλεγεί με καλά ορισμένες αρχές της πιθανοθεωρίας.

Αρχικά, είναι αρκετό να πούμε ότι τυχαίο είναι το δείγμα το οποίο προκύπτει με μια διαδικασία η οποία είναι ίδια ή μοιάζει πολύ με την διαδικασία κλήρωσης ενός λαχνού.

3.2 Διαδικασία εκτέλεσης της έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη στο νομό Αττικής και συγκεκριμένα στην πόλη της Αθήνας και του Πειραιά. Η διαδικασία εκτέλεσης της παρούσας έρευνας δεν ήταν τόσο

εύκολη όσο αρχικά φάνταζε. Έπρεπε να βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος διερεύνησης των προβλημάτων ορθογραφίας ενηλίκων.

Κατόπιν βιβλιογραφικής έρευνας, αποφασίστηκε από την ερευνήτρια η επιλογή 30 λέξεων , που αρχικά δε φαίνονται δύσκολες, όμως αποτελούν συχνά λάθη ενηλίκων ακριβώς γιατί η ορθογραφία τους ενώ θεωρείται δεδομένη , όπως προέκυψε από τα αποτελέσματα της έρευνας τελικώς στην πραγματικότητα δεν είναι.

Κατά το στάδιο αυτό, ουσιαστικά υλοποιούνται όλα όσα μελετήθηκαν και καθορίστηκαν προηγουμένως, στο στάδιο του προγραμματισμού της έρευνας.

Η υλοποίηση λοιπόν της παρούσας έρευνας περιλαμβάνει αρχικά την επίβλεψη από συγκεκριμένη επιβλέπουσα και την ανίχνευση του ερωτηματολογίου κατόπιν συνεννόησης με αυτή.

Κατόπιν επελέγη ο τρόπος επεξεργασίας των ερωτημάτων. Αυτός δε θα είναι απόλυτα χειρωνακτικός, τα ερωτηματολόγια γράφτηκαν στον υπολογιστή, εκτυπώθηκαν και μοιράστηκαν από την ερευνήτρια σε διάφορους χώρους (έξω από εκπαιδευτικά ιδρύματα, σε καφετέριες όπου συχνάζει αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού).

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων γινόταν μέσα σε 15-20 λεπτά το πολύ από τους ερωτηθέντες. Λαμβάνοντας υπόψη μας την ευκολία της απάντησης λόγω των πολλαπλών επιλογών καταλαβαίνουμε πως δε χρειαζόταν περισσότερος χρόνος σε κάθε περίπτωση.

Έπειτα προχωρούμε στην παρουσίαση των στοιχείων της έρευνας .Αφορά την ταξινόμηση και την οργάνωση των στοιχείων σε Στατιστικούς Πίνακες καθώς και την απεικόνιση αυτών με Στατιστικά Διαγράμματα. Η παρουσίαση των στοιχείων είναι επιβεβλημένη για την άμεση εξαγωγή συμπερασμάτων, ακόμη και από άτομα με περιορισμένες γνώσεις.

Τόσο οι πίνακες, όσο και τα διαγράμματα μας δίνουν μια γενική εικόνα του υπό μελέτη θέματος. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η περαιτέρω ανάλυση των στοιχείων με τη βοήθεια Στατιστικών Μέτρων και Τεχνικών που θα εξετάσουμε σε άλλα κεφάλαια. Έτσι θα έχουμε τη δυνατότητα να παρατηρήσουμε πιο αναλυτικά τη δυσορθογραφία των ενηλίκων.

3.3 Μέσα συλλογής δεδομένων

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας επιστρατεύθηκε η χρήση ερωτηματολογίων. Το Παράρτημα Α παρουσιάζει το υπό χρήση ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελείται από 30 λέξεις, των οποίων ζητείται η σωστή ορθογραφία. Οι ερωτήσεις είναι κλειστού τύπου και δίδονται τρεις επιλογές, εκ των οποίων φυσικά μόνο η μία είναι η σωστή. Ερωτηματολόγιο, είναι ένα έντυπο που περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά (Ζαφειρίου, 2003).

Επελέγη το μέσο συλλογής των δεδομένων να είναι αυτό του ερωτηματολογίου για οικονομία χρόνου και χρήματος, αλλά και γιατί η παρούσα ερευνητική διαδικασία δεν έχρηζε άμεσης επικοινωνίας του ερευνητή με το υποκείμενο, δηλαδή συνέντευξης, καθώς δεν έχουμε ερωτήματα, αλλά λεξήματα. Είναι σαφώς ευκολότερο και προτιμότερο και από τις δύο πλευρές.

Και αυτό φαίνεται από το ποσοστό απαντητικότητας, δόθηκαν 100 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν τα 80, ήτοι το 80%.

Τα χαρακτηριστικά του ερωτώμενου πληθυσμού ελήφθησαν υπόψη στο σχεδιασμό των ερωτηματολογίων, στη διατύπωση των ερωτήσεων και στη χρησιμοποίηση των κατάλληλων λέξεων.

3.4 Αξιοπιστία και εγκυρότητα των μέσων συλλογής δεδομένων

Η διασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας ήταν οι βασικοί στόχοι της έρευνας τόσο στη φάση της συλλογής όσο και στη φάση της ανάλυσης των πληροφοριών παρόλο που είναι δύσκολο να τεκμηριωθεί καθώς ο ερευνητής έχει καθοριστικό ρόλο στην όλη διαδικασία διεξαγωγής και ερμηνείας των αποτελεσμάτων. Επιδιώχτηκε να αυξηθεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία.

Κατά τη φάση της συλλογής των πληροφοριών το σαφές πλαίσιο των ερωτήσεων έδινε τη δυνατότητα να γίνουν σε όλους τους συμμετέχοντες οι ίδιες ακριβώς ερωτήσεις. Αυτό αποκλείει την πιθανότητα να συλλεχθούν διαφορετικές απαντήσεις οι οποίες θα ήταν μη συγκρίσιμες μεταξύ τους.

Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν είναι σύντομα, έτσι ώστε να καθίστανται αποτελεσματικά. Ερωτηματολόγια τα οποία επεκτείνονται σε μεγάλο αριθμό ερωτημάτων κουράζουν τον ερωτώμενο ή του δημιουργούν την αίσθηση ότι θα χάσει πολύ χρόνο και είναι δυνατόν να μην απαντηθούν. Αυτό ισχύει σε μεγαλύτερο βαθμό όταν το ερωτηματολόγιο πρόκειται να συμπληρωθεί από το ίδιο το κοινό (Ρόντος και Παπάνης, 2007).

Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν, αλλά και η φύση της εν λόγω έρευνας χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία. Αν μια λέξη γινόταν λάθος από τον ερωτηθέντα, ήταν λάθος και το αντίθετο.

Τα κυριότερα **πλεονεκτήματα** των ερωτηματολογίων είναι:

- * Στοιχίζουν πολύ φθηνότερα από τις συνεντεύξεις.
- * Μπορούν να σταλούν σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων.
- * Είναι εύκολη η κατασκευή και η χρήση του.
- * Οι ερωτώμενοι μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα (έλλειψη άμεσης επικοινωνίας)
- * Τυποποιημένοι τρόποι ανάλυσης του υλικού.
- * Ο ερευνητής δεν μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις.
- * Είναι η λιγότερο χρονοβόρα μέθοδος.

Τα κυριότερα **μειονεκτήματα** των ερωτηματολογίων είναι:

- * Ο ερευνητής δεν είναι σε θέση να αποσαφηνίσει τις ανοιχτές ερωτήσεις.
- * Υποχρεώνει τον ερωτηθέντα να απαντήσει με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

3.5 Εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές

Ανεξάρτητη μεταβλητή (independent variable) είναι εκείνη η οποία θεωρούμε ότι προκαλεί την εξαρτημένη μεταβλητή. **Εξαρτημένη μεταβλητή** ή αλλιώς μεταβλητή κριτηρίου ή αποτελέσματος (criterion or outcome variable) είναι εκείνη της οποίας η τιμή εξαρτάται από την τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής.

Η ανεξάρτητη μεταβλητή στην παρούσα έρευνά μας είναι η ενηλικίωση του ατόμου που εξετάζεται και εξαρτημένες μεταβλητές είναι το φύλο, η ηλικία και η εκαίδευση. Οι εξαρτημένες μεταβλητές αλλάζουν ως επακόλουθο της αλλαγής της ανεξάρτητης μεταβλητής.

Στο σύνολό της η έρευνα ασχολείται με τα ορθογραφικά λάθη ενός ενήλικα. Οι συνθήκες υπό τις οποίες αυτά συμβαίνουν και οι λόγοι που τα προκαλούν είναι εξίσου αντικείμενα υπό εξέταση.

3.6 Δεοντολογικά ζητήματα

Η ερευνήτρια στην αρχή του ερωτηματολογίου παρουσίαζε τον εαυτό της και ενημέρωνε τον συμμετέχοντα για το θέμα και το σκοπό της έρευνας καθώς και την εξασφάλιση της ανωνυμίας των απαντήσεων.

Αυτό δημιουργούσε μια οικειότητα και έχτιζε μία σχέση εμπιστοσύνης η οποία ενθάρρυνε τη λήψη ειλικρινών και αξιόπιστων απαντήσεων. Όταν κάτι δεν γινόταν κατανοητό ζητούνταν περαιτέρω εξηγήσεις για να διασφαλιστεί ότι η άποψη που κατέγραφε ήταν μια ακριβής αναπαράσταση της ορθογραφίας του συμμετέχοντος και δεν την έψαξε σε κάποιο λεξικό ή στο διαδίκτυο. Για αυτό και η φυσική παρουσία της ερευνήτριας στο χώρο με διακριτικό τρόπο, ήταν προτιμότερη από τη διάδοση του ερωτηματολογίου μέσω διαδικτύου.

Προς την κατεύθυνση αύξησης του βαθμού ανταπόκρισης και υποβοήθησης των ερευνητών ή των ερωτώμενων για όσο το δυνατόν ορθότερες απαντήσεις, στο ερωτηματολόγιο να συμπεριλαμβάνονται βασικές σύντομες οδηγίες για τον τρόπο

συμπλήρωσης των ερωτημάτων ως και βασικές έννοιες και ορισμοί για θέματα που ερωτώνται.

Η αρχή που ακολουθήθηκε για την διάταξη των ερωτήσεων μέσα στο ερωτηματολόγιο είναι:

- * Ερωτήσεις στοιχείων ταυτότητας (φύλλο, ηλικία) συγκεντρώνονται στην αρχή, έτσι ώστε η πρώτη εντύπωση που σχηματίζει ο ερωτώμενος να είναι θετική.
- * Εύκολες σχετικά λέξεις κατάλληλες να ευαισθητοποιήσουν και να προκαλέσουν ενδιαφέρον στον ερωτώμενο.
- * Περιεκτικότητα και σαφήνεια στις ερωτήσεις.
- * Ευκολία στη χρήση και στην ανάγνωση
- * Εύκολο στη συμπλήρωση(επιλογή της καταλλήλως γραμμένης λέξης)
- * Αισθητικά όμορφο για να έλκει τον ερωτηθέντα.

3.7 Ανακεφαλαίωση

Η έρευνα που παρουσιάζεται στο παρόν πόνημα ήταν δύσκολη , καθότι μέχρις ώρας έχουν διεξαχθεί πολλές έρευνες για την ορθογραφία των μαθητών, των ανηλίκων δηλαδή χρηστών της γραφής. Αυτό οφείλεται στην κοινή πεποίθηση ότι η ορθογραφία διδάσκεται και μαθαίνεται κατά κύριο λόγο στο σχολείο.

Παρόλα αυτά, ήταν ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα και προκλητική η οπτική της ενασχόλησης με την ορθογραφία των ενηλίκων, μέσω ερωτηματολογίων και η επαφή μαζί τους κατά τη συμπλήρωση.

Μετά από τις διορθώσεις που προέκυψαν από την πιλοτική έρευνα στην οποία προέβη η ερευνήτρια, ολοκληρώθηκε η σύνταξη του οριστικού ερωτηματολογίου και άρχισε να διανέμεται σε διερχόμενους φοιτητές έξω από εκπαιδευτικά ιδρύματα και σε θαμώνες συγκεκριμένης καφετέριας, οι οποίοι επελέγησαν τυχαία και ουδεμία σχέση είχαν με την ερευνήτρια.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε επίσης και ένα σύντομο εισαγωγικό σημείωμα (βλ. Παράρτημα I - Ερωτηματολόγιο), το οποίο εξηγούσε τους σκοπούς και τους στόχους της έρευνας. Η έρευνα αυτή διεξήχθη από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο του 2015 στην περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά με την προσωπική παράδοση των ερωτηματολογίων από τις 8:00 το πρωί έως τις 14:30 το μεσημέρι, τις ώρες δηλαδή αιχμής, κατά τις οποίες η κίνηση ήταν αυξημένη.

Υπήρξαν αρκετά προβλήματα που παρεμπόδισαν την ομαλή ροή της έρευνας. Σημαντικότερο όλων ήταν η άρνηση αρκετών χρηστών να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο με αποτέλεσμα αυτό να δυσχεραίνει την συγκέντρωση των ερωτηματολογίων. Τέλος ένα ακόμη πρόβλημα αποτέλεσε η κακή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου καθώς οι χρήστες είχαν πίεση χρόνου (π.χ άφηναν αναπάντητες ερωτήσεις , ξεχνούσαν να συμπληρώσουν τα αρχικά στοιχεία ή έκαναν πολλές μουντζούρες) , πράγμα που ανάγκασε αρκετές φορές την ερευνήτρια να τους ζητά την επανασυμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Μετά από επίμονη δουλειά και συγκέντρωση κατάλληλου υλικού ξεκίνησε η καταγραφή των στατιστικών αποτελεσμάτων, η αποτύπωσή τους σε πίνακες και γραφήματα και ο σχολιασμός τους, που θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσης.

Κεφάλαιο 4: Ανάλυση Δεδομένων

Η επιλογή του ερωτηματολογίου ως μέσου προαγωγής της παρούσας έρευνας επέφερε αποτελέσματα και δεδομένα , τα οποία θα σκιαγραφηθούν και θα αναλυθούν στο παρόν καθώς και στα επόμενα κεφάλαια. Για να αναλύσουμε το ερωτηματολόγιο και να εξάγουμε χρήσιμα εξ' αυτού συμπεράσματα πρώτα επιβάλαμε σε αυτό μια σταθερή δομή.

Στην προκειμένη περίπτωση η δομή του ερωτηματολογίου ήταν αρκούντως εύκολη και κατανοητή, καθώς στην τελική μορφή του, οι εισαγωγικές ερωτήσεις-πληροφορίες αφορούσαν τα ατομικά χαρακτηριστικά του συμμετέχοντος, η μόνη ερώτηση με κλίμακα στην απάντηση ήταν εκείνη της χρήσης "greeklish" , ενώ οι υπόλοιπες ερωτήσεις ήταν πολλαπλής επιλογής με σταθερή και σαφή δομή τόσο για τον ερωτηθέντα όσο και τον ερευνητή.

Η σύνταξη του στηρίχθηκε στον τρόπο με τον οποίο είχαν διατυπωθεί, τόσο τα ερευνητικά ερωτήματα, όσο και οι ερευνητικές υποθέσεις κατά τη φάση δόμησης της έρευνας.

Μέσα από τη μεθοδολογία ανάπτυξης του ερωτηματολογίου αναμενόταν να επιτευχθεί ο προσδιορισμός των πιο πρόσφορων λεκτικών διατυπώσεων, ώστε να διερευνάται με ακρίβεια το ζητούμενο και να γίνεται κατανοητή η ερώτηση στους συμμετέχοντες στην έρευνα. Αυτό είναι απαραίτητο τόσο για την καταγραφή των απόψεων των ερωτώμενων όσο και για την ανίχνευση των στάσεων τους σε σχέση με το προς μελέτη θέμα.(Sudman & Bradburn, 1983).

Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής προτιμήθηκαν κατά τη σύνταξη του τελικού ερωτηματολογίου, επειδή είναι πιο εύκολο να απαντηθούν από άποψη ταχύτητας, γεγονός που εξασφαλίζει περισσότερες απαντήσεις σε δεδομένο χρόνο. Παράλληλα γίνεται πιο εύκολα η στατιστική επεξεργασία. Επίσης ο ερευνητής εστιάζει την προσοχή του σε αυτό που θέλει να μάθει (Oppenheim, 1986).

Το ερωτηματολόγιο παράλληλα συνοδευόταν από μια μικρή εισαγωγή στην οποία αναφερόταν ο σκοπός της έρευνας και ο τρόπος απάντησής του. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η παρουσίαση και η ανάλυση των ευρημάτων που προέκυψαν από την έρευνα. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σε δύο επίπεδα .Αρχικά αναλύθηκαν οι συχνότητες κάθε

μεταβλητής. Και σε ένα δεύτερο επίπεδο έγινε συσχέτιση των ανεξάρτητων μεταβλητών, δηλαδή αυτών που σχετίζονται με τα ατομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα, με τις εξαρτημένες μεταβλητές, δηλαδή αυτές που εκφράζουν γνώμες, στάσεις και συμπεριφορές των Υποκειμένων (Cross tabulation Analysis).

4.1 Οργάνωση και Καταγραφή Δεδομένων

Η επεξεργασία διήρκεσε τρεις περίπου μήνες . Αρχικά τα ερωτηματολόγια ελέγχθηκαν και αριθμήθηκαν. Αυτά που είχαν απαντηθεί ολοκληρωμένα , ήτοι από τα οποία δεν έλειπε καμία απάντηση από τις 30 κατά το σύνολο, ή δεν ήταν μουντζουρωμένα και διπλοαπαντημένα, ήταν τελικώς 80.

Αφού συγκεντρώθηκαν και μετρήθηκαν λοιπόν, τα ερωτηματολόγια, ελέγχθησαν ως προς την ορθότητα και την εγκυρότητά τους και ταξινομήθηκαν αναλόγως. Αναφορικά με την παρουσίαση των ευρημάτων, στην αρχή παρατίθενται τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση των ανεξάρτητων μεταβλητών, των ατομικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα και στη συνέχεια εκτίθενται τα ευρήματα που προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση όπως αυτά αναδύονται από τη δομή του ερωτηματολογίου.

Η ταξινόμηση των ερωτηματολογίων και η ανάλυση αυτών έγινε με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, εκπαίδευση) και με βάση την ορθότητα των απαντήσεων. Μετά την ταξινόμηση ήρθε η ώρα της καταγραφής των αποτελεσμάτων. Κάποια ερωτηματολόγια ήταν ολόσωστα, οπότε και η αξίας τους ήταν ακριβώς αυτή της πλήρους ορθότητας, έπειτα καταγράφησαν τα συχνότερα απαντώμενα λάθη, η δυσορθογραφία και η χρήση των greeklish ανάλογα με τα ατομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην καταγραφή των απαντήσεων, για να μην υπάρξει από την πλευρά του ερευνητή κανένα λάθος ή καμία παρανόηση η οποία θα έθετε το οποιοδήποτε εμπόδιο στην έρευνα ή θα την έκανε λιγότερο αξιόπιστη.

4.2 Αποτελέσματα της έρευνας

Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν συνολικά 80 άτομα, ηλικίας 18-25 ετών , από τα οποία τα 23 ήταν άνδρες και τα 57 γυναίκες. Η έρευνα διεξήχθη πρωτίστως έξω από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του Πανεπιστημίου Πειραιώς και του Παντείου Πανεπιστημίου οπότε αρκετοί από αυτούς όπως θα δούμε στην ανάλυση είναι φοιτητές από διάφορα αυτών τμήματα, κυρίως οικονομικά και τμήματα κοινωνιολογίας και ψυχολογίας. Η ερευνήτρια επέλεξε σκόπιμα τμήματα που δεν είχαν να κάνουν με σπουδές πάνω στο λόγο (όπως Φιλολογία και Λογοθεραπεία) . Για το αντικειμενικότερο και σφαιρικότερο του πράγματος η έρευνα συνεχίστηκε σε μια καφετέρια του κέντρου, έτσι ώστε να υπάρχει περισσότερο εύρος κι αντιπροσωπευτικότητα ως προς το δείγμα.

Από τα 80 ερωτηματολόγια τα 25 μόλις ήταν εντελώς σωστά, ήτοι οι συμμετέχοντες επέλεξαν την ορθή εκ των τριών απαντήσεων που τους έδιδε έτοιμη ο ερευνητής. Στα υπόλοιπα ερωτηματολόγια εντοπίστηκαν από ένα έως και 13 λάθη, σε λέξεις που -όπως φαίνεται από την ανάγνωση του ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα) – δεν είναι ιδιαίτερες δύσκολες και χρησιμοποιούνται αρκετά στην καθημερινή γλώσσα. Θα περιμέναμε δηλαδή ένας ενήλικας να τις γράφει σωστά.

Από τα 25 ερωτηματολόγια που είχαν όλες τις απαντήσεις ορθές , μόλις τα 5 ήταν απαντημένα από άνδρες και τα 20 από γυναίκες. Βεβαίως δεν παραλείπουμε το γεγονός ότι οι γυναίκες που απάντησαν ήταν πολύ περισσότερες.

Το συχνότερο από τα λάθη, το οποίο εντοπίστηκε και στα 55 ερωτηματολόγια που ενείχαν λάθος απαντήσεις, ήταν το λέξημα “ανεξιθρησκία”, (ο όρος εισήχθη από τον Ευγένιο Βούλγαρη ως απόδοση του γαλλικού *tolérance (religieuse)* «θρησκευτική ανοχή», από τον μέλλοντα "ανέξομαι" του ρήματος ανέχομαι+θρήσκος. Επειδή η λέξη δεν είναι σύνθετο του απλού θρησκεία, αλλά (παρασύνθετο) παράγωγο σε -ία του ήδη συνθέτου ανεξιθρησκος, γράφεται με -ι: ανεξιθρησκία, όπως άνανδρος>ανανδρία (αλλά απλό ανδρεία), αεροπόρος>αεροπορία, πρωτοπόρος>πρωτοπορία (αλλά πορεία) βλ.el.wikipedia) ενώ το πάντα ορθό ήταν το ρήμα “παίρνω”.

Από τα 55 ερωτηματολόγια είχαν λάθος απαντήσεις τα 20 ανήκαν σε σπουδαστές ή απόφοιτους ΤΕΙ, τα 10 σε σπουδαστές ή απόφοιτους ΑΕΙ και τα 25 σε απόφοιτους

Λυκείου. Από τα 25 ολόσωστα ερωτηματολόγια τα 20 ανήκαν σε απόφοιτους ΑΕΙ και τα υπόλοιπα 5 σε απόφοιτους ΤΕΙ, ενώ κανένα δεν ανήκε σε απόφοιτους Λυκείου.

Από τα 55 ερωτηματολόγια που είχαν λάθος απαντήσεις τα 22 ανήκαν σε άτομα από 18-20 ετών , τα 19 σε άτομα από 20-22 και τα 14 σε άτομα από 22-25 ετών.

Από τα ερωτηματολόγια προκύπτει ότι τα greeklish χρησιμοποιούνται πάρα πολύ από 5 άτομα εκ των 80 συμμετεχόντων, πολύ από 25, λίγο από 20 και καθόλου από 30. Οι 35 από τις 57 γυναίκες του δείγματος κάνουν χρήση του εν λόγω τρόπου γραφής και οι 20 από τους άνδρες. Όσον αφορά στην ηλικία, οι χρήστες των greeklish ήταν 35 άτομα ηλικίας από 18-20, 10 άτομα ηλικίας από 20-22 και 5 άτομα ηλικίας από 22-25.

4.2.1 Περιγραφική στατιστική

Από τα 80 ερωτηματολόγια τα 25 απαντήθηκαν σωστά κατά το 100% των ερωτήσεων , ήτοι το 31,25% των συμμετεχόντων δεν παρουσίασε προβλήματα δυσορθογραφίας στην παρούσα έρευνα.

*** ΠΩΣ ΣΥΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ;**

Στα ερωτηματολόγια απάντησαν συνολικά 80 ενήλικα άτομα .Αναφορικά με το φύλο, το 83,75% των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες και μόλις το 14, 25% ήταν άνδρες. Από τις 57 γυναίκες οι 20 ήταν εκείνες που απάντησαν ολόσωστα στα ερωτηματολόγια, δηλαδή το 35,01% του συνόλου των γυναικών που απάντησαν στην έρευνα δεν έκανε κανένα λάθος. Στο σύνολο των 23 ανδρών, οι 5 απάντησαν σωστά σε όλες τις ερωτήσεις κι έτσι έχουμε ένα ποσοστό 21% επί όλων των ανδρών συμμετεχόντων.

Η χρήση των greeklish , εμφανίστηκε σύμφωνα με τις απαντήσεις στο σύνολο ανδρών και γυναικών κατά 62,5% , ενώ μόλις 30 από τα 80 άτομα δηλαδή το 37,5% απήντησαν πως δε χρησιμοποιούν καθόλου αυτό τον τρόπο γραφής.

Από τις 57 γυναίκες που απάντησαν στην παρούσα έρευνα οι 30 , ήτοι το 52,6,7% του συνόλου, χρησιμοποιούν greeklish έστω και λίγο. Στους άνδρες το πόσοστό

είναι 87% επί του συνόλου, δηλαδή οι 20 στους συνολικά 23 από τους άνδρες συμμετέχοντες χρησιμοποιούν έστω και λίγο τη μέθοδο αυτής της γραφής. Το φύλο το ατόμου επηρεάζει τη στάση του απέναντι στην εκπαίδευση γενικώς. Οι γυναίκες στην προσπάθειά τους να εδραιωθούν, μετά τα τόσα χρόνια παραγκωνισμού και αποκλεισμού από την εκπαίδευση, είναι πολύ πιο επιμελείς και προσεκτικές και στην ανάγνωση και στη γραφή, αλλά και στον προφορικό λόγο που εν προκειμένω δε μας αφορά.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ
80	57	23
ΣΩΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΜΕΝΑ	20	5
ΧΡΗΣΗ GREEKLISH	30	20

Πίνακας 1.

* **ΠΩΣ ΣΥΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ;**

Ως προς την εκπαίδευση από τις 57 οι 32 ήταν απόφοιτοι ή σπουδάστριες σε ΑΕΙ, ήτοι το 56,1%, οι 15 απόφοιτοι ή σπουδάστριες σε κάποιο ΤΕΙ, ήτοι το 43% του συνόλου των γυναικών και οι 10 δηλαδή το 5,7 % δεν είχαν τελειώσει, ως δήλωσαν, κάποια σχολή.

Από τους 23 άνδρες οι 10, δηλαδή το 43.5% ήταν σπουδαστές ή τελειόφοιτοι κάποιου ΑΕΙ, οι 7 δηλαδή το 30,5 % επί του συνόλου των ανδρών συμμετεχόντων ήταν σπουδαστές ή τελειόφοιτοι κάποιου ΑΕΙ και οι 6 ήτοι το 16% απόφοιτοι Λυκείου.

Από τα 55 λανθασμένα ερωτηματολόγια, (σε αυτά ανήκουν ακόμη κι εκείνα που περιείχαν έστω και ένα λάθος) τα 28, ήτοι το 47% ανήκει σε απόφοιτους ή σπουδαστές ΤΕΙ, τα 11 από αυτά ήτοι το 20% σε σπουδαστές ή απόφοιτους ΑΕΙ και τέλος τα 25 ήτοι το 43% σε απόφοιτους Λυκείου.

Από τα ερωτηματολόγια προκύπτει ότι τα greeklish χρησιμοποιούνται πάρα πολύ από 5 άτομα εκ των 80 συμμετεχόντων, δηλαδή από το 6,25% ,πολύ από 25 δηλαδή από το 31,25% , λίγο από 20, δηλαδή από το 25% και καθόλου από 30, ήτοι από το 37,5%.

Η στατιστική ανάλυση επικύρωσε την υπόθεση ότι η ορθογραφία των ενηλίκων διαφοροποιείται ανάλογα με την εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι των ΑΕΙ και ΤΕΙ, όπως και οι σπουδαστές σε αυτά επέδειξαν περισσότερες σωστές απαντήσεις και σε αυτούς ανήκαν και τα ολόσωστα ερωτηματολόγια.

Μετά την επαναλαμβανόμενη έκθεση των λέξεων το άτομο αναπτύσσει την ορθογραφική απεικόνιση στη μνήμη, όπου κωδικοποιείται η απεικόνιση των λέξεων. (Holmes V.1998 αναφορά σε c.f Brown & Ellis, 1994, Seymour, 1992).

Η συνεχής επαφή με τη γραφή, η ανάληψη εργασιών και η γραπτή εξέταση, καθορίζουν και πάλι την επιτυχημένη εικόνα ενός φοιτητή ή επιστήμονα, οπότε και η ορθογραφία αποτελεί πάλι βασικό κριτήριο επίδοσης.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΛΕΙ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΤΕΙ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΛΥΚΕΙΟΥ
80	42	22	16
ΣΩΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΜΕΝΑ	18	7	0
ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΕΝΑ ΛΑΘΟΣ	11	28	16

Πίνακας 2.

* **ΠΩΣ ΣΥΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ;**

Από τα 55 λανθασμένα ερωτηματολόγια τα 22 ήτοι το 40% ανήκει σε άτομα από 18-20 ετών , τα 19 ήτοι το 34,5% σε άτομα από 20-22 ετών και τα 14 , δηλαδή το 25,5% σε άτομα από 22-25 ετών.

Όσον αφορά στην ηλικία, οι χρήστες των greeklish ήταν 35 άτομα ηλικίας από 18-20, δηλαδή ποσοστό 70 % επί του συνόλου των 50 ατόμων που απήντησαν πως κάνουν χρήση τους , 10 άτομα ηλικίας από 20-22 δηλαδή το 20% του συνόλου των 50 ατόμων και 5 άτομα της ηλικιακής ομάδας των 22-25 ετών που αναλογούν στο 10% επί του συνόλου των χρηστών.

Όσον αφορά την ηλικία τους από τα 25 σωστά ερωτηματολόγια τα 20, ήτοι το 80% ανήκε σε άτομα από 22-25 ετών και τα υπόλοιπα 5 , δηλαδή το 20% επί των ορθώς απαντημένων σε άτομα ηλικία 20-22. Έχουμε δηλαδή μηδενικό ποσοστό ορθών απαντήσεων στην ηλικιακή ομάδα από 18-20

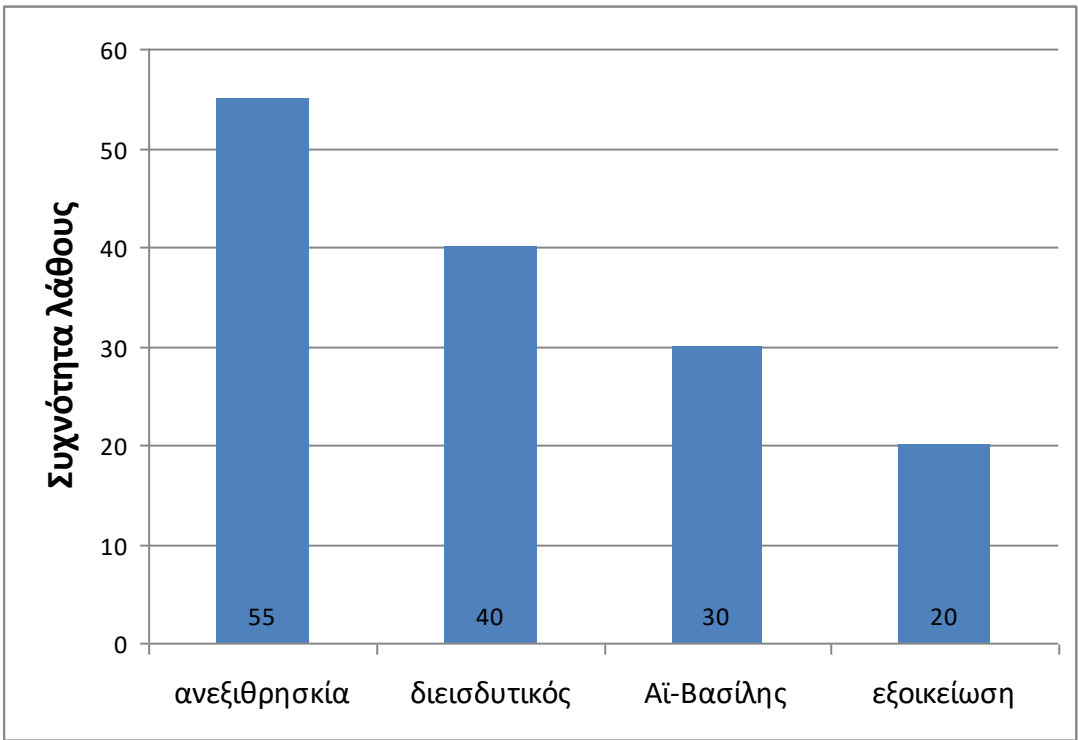
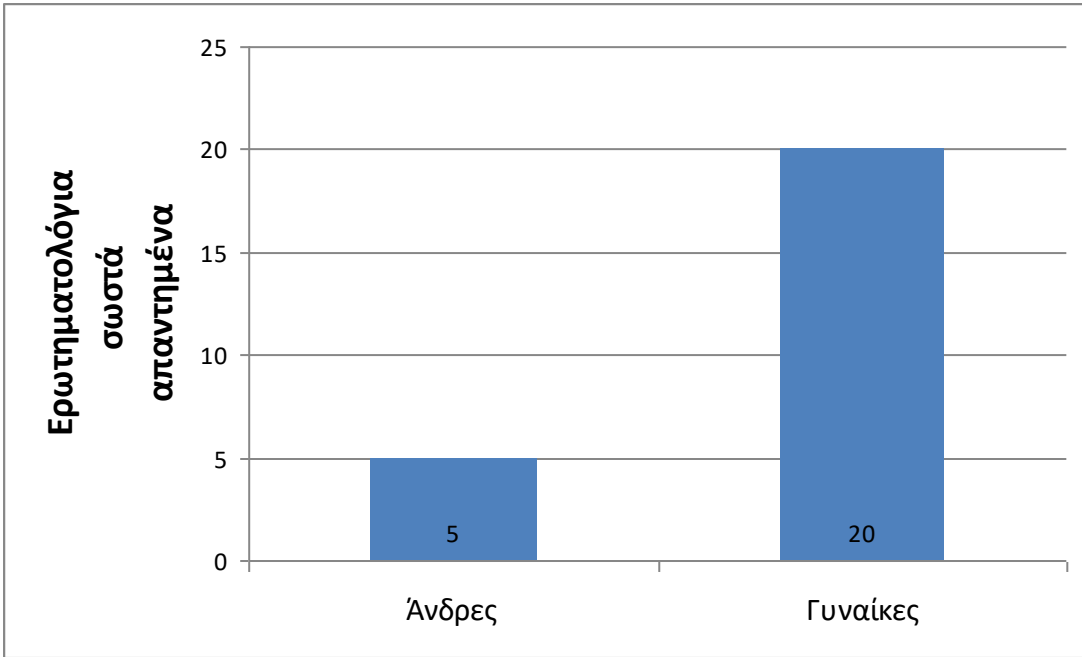
Από τα 55 ερωτηματολόγια που είχαν λάθος απαντήσεις τα 22 δηλαδή το 40% ανήκαν σε άτομα από 18-20 ετών , τα 19 δηλαδή το 34,5% σε άτομα από 20-22 και τα 14 , δηλαδή το 25, 5% σε άτομα από 22-25 ετών.

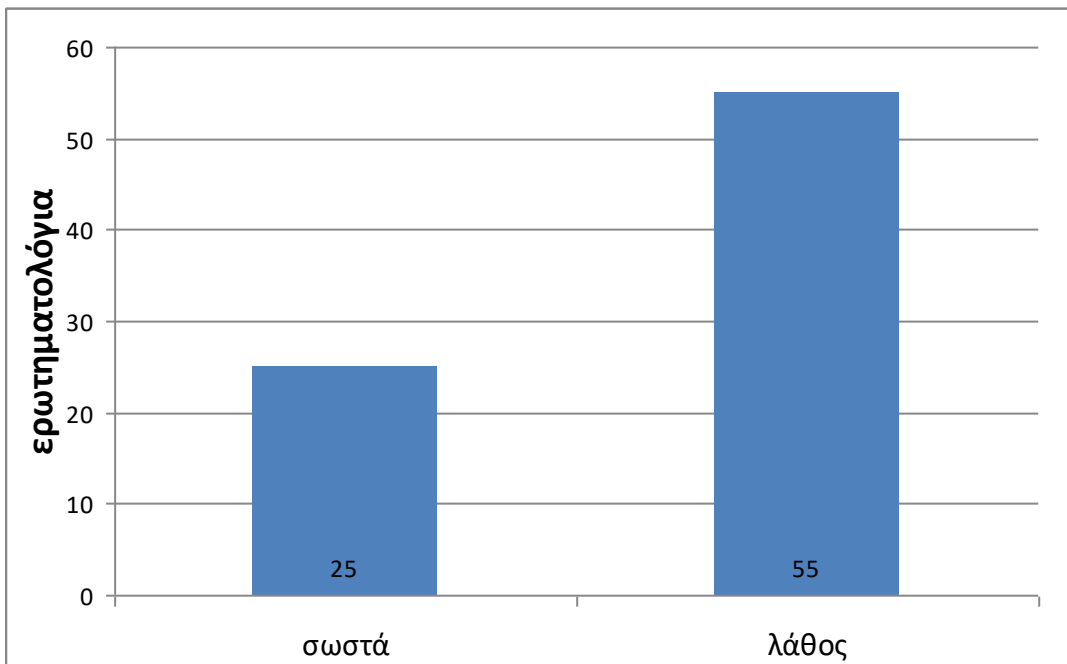
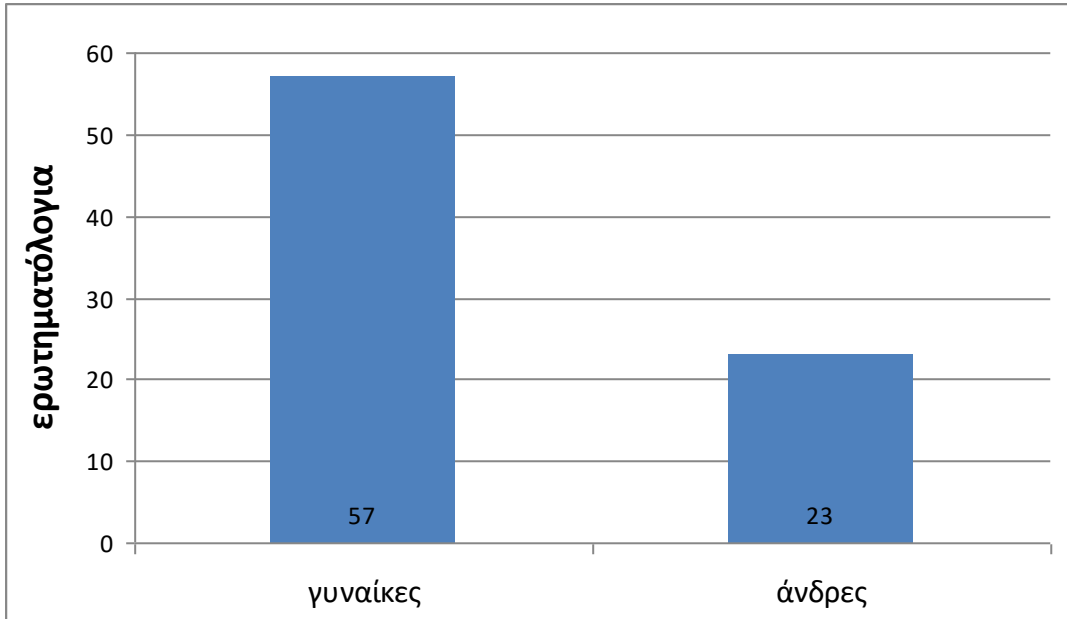
ΗΛΙΚΙΑ	18-20	20-22	22-25
ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	22	19	14
ΣΩΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	0	5	20
ΧΡΗΣΗ GREEKLISH	35	10	5

Πίνακας 3.

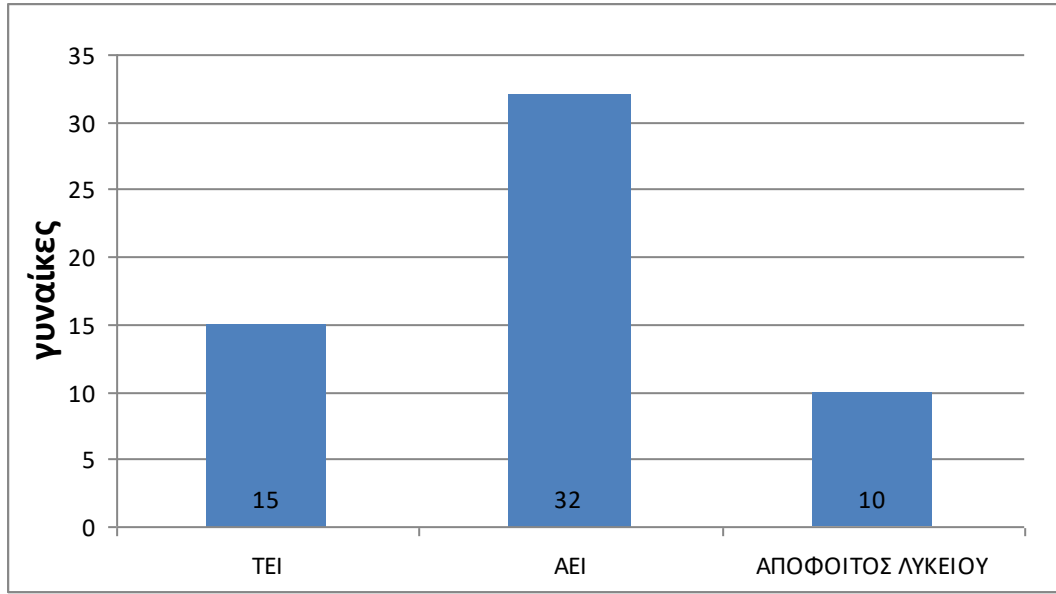
Η συχνότητα των λαθών

Ως προς τα πιο συνηθισμένα λάθη που απαντήθηκαν στην έρευνα επελέγησαν τα 4 δημοφιλέστερα, τα οποία ήταν η λέξη ανεξιθρησκία που απαντήθηκε λανθασμένα κατά ποσοστό 100%των λανθασμένων ερωτηματολογίων , δηλαδή και στα 55 από τα 55 που είχαν λάθος. Ακολουθεί η λέξη Διεισδυτικός που απαντήθηκε λάθος σε 40 από τα 55 ερωτηματολόγια που ενείχαν λάθος, δηλαδή στο 73% των ερωτηματολογίων αυτών. Έπειτα βλέπουμε το Αϊ- Βασίλης απαντημένο λάθος σε 30 από τα 55 ερωτηματολόγια δηλαδή στο 55% από αυτά . Τέλος η λέξη εξοικείωση παρατηρείται απαντημένη λάθος σε 20 εκ των 55 ερωτηματολογίων , δηλαδή κατά ποσοστό 35%.

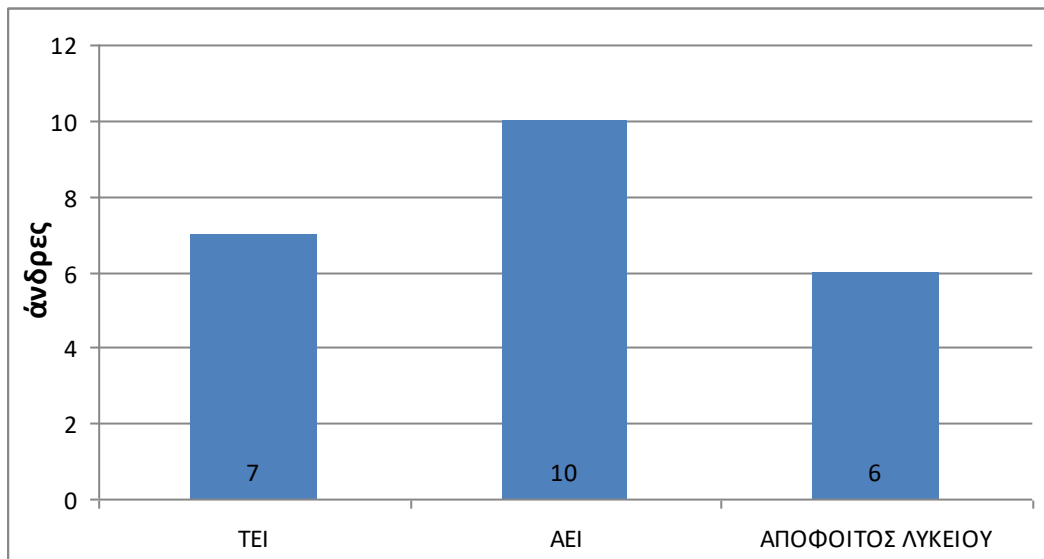

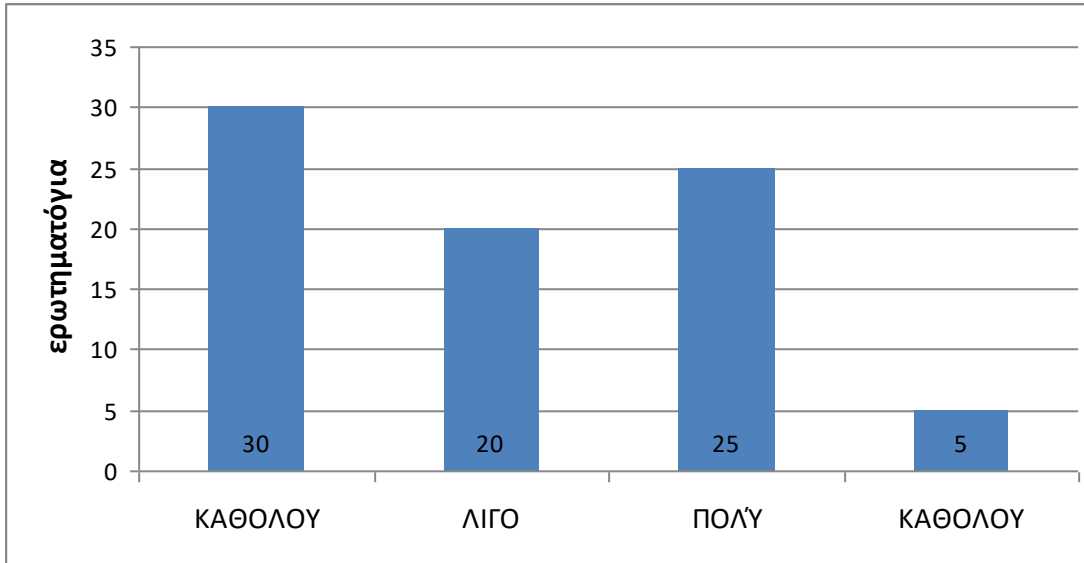

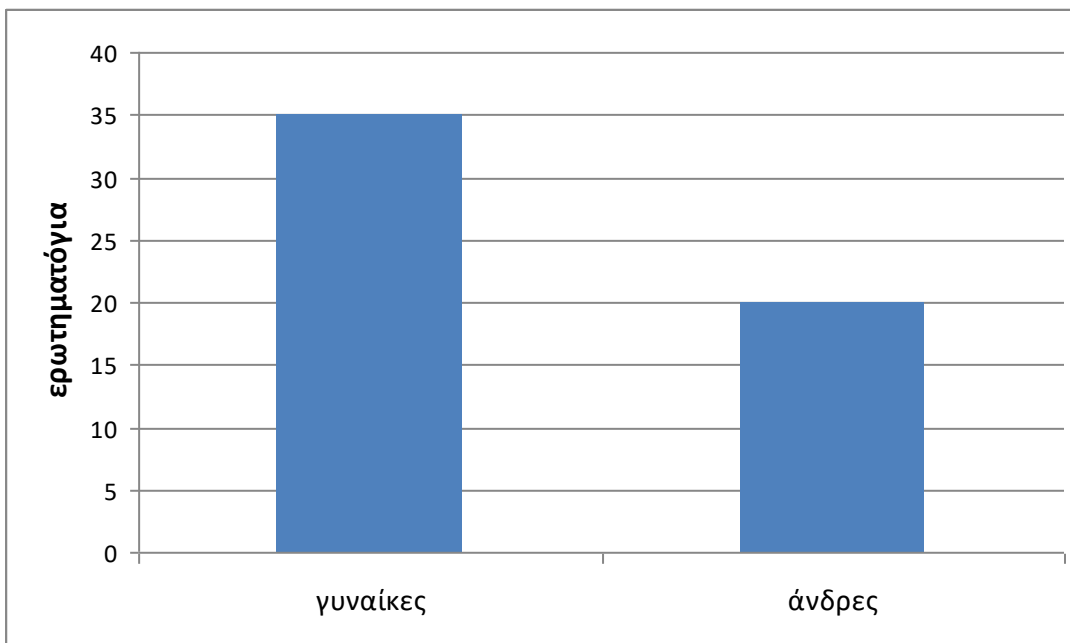
Εκπαίδευση

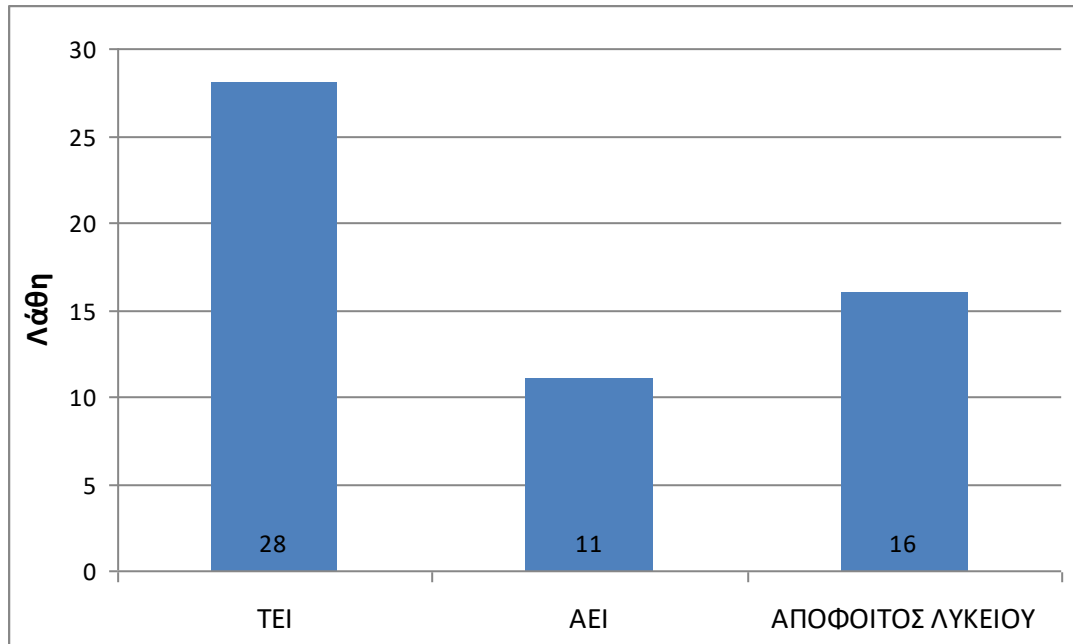
Εκπαίδευση

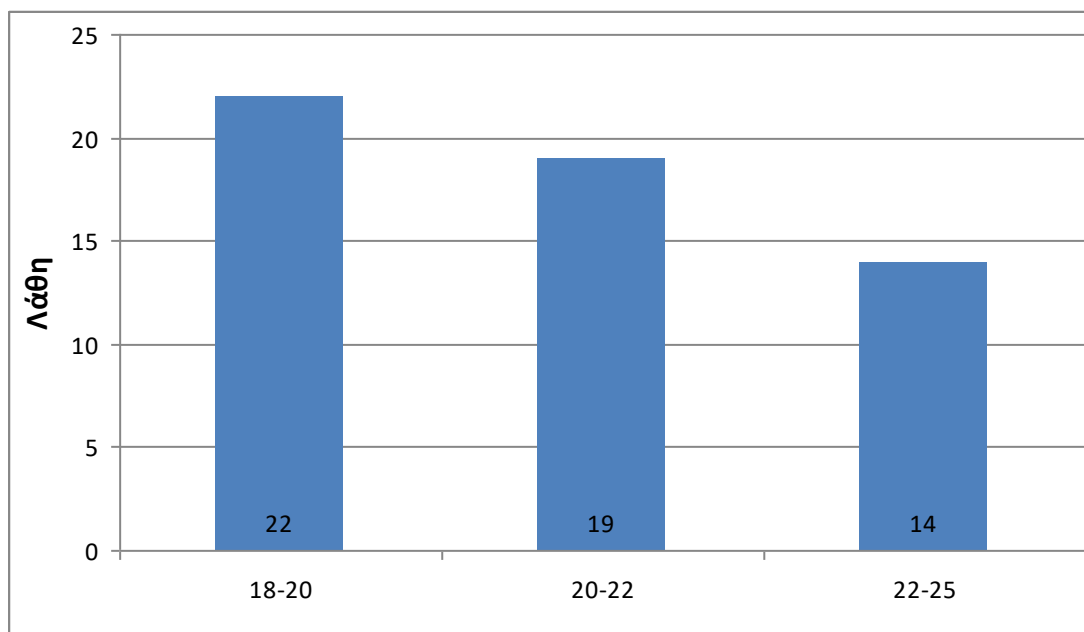
Χρήση greeklish

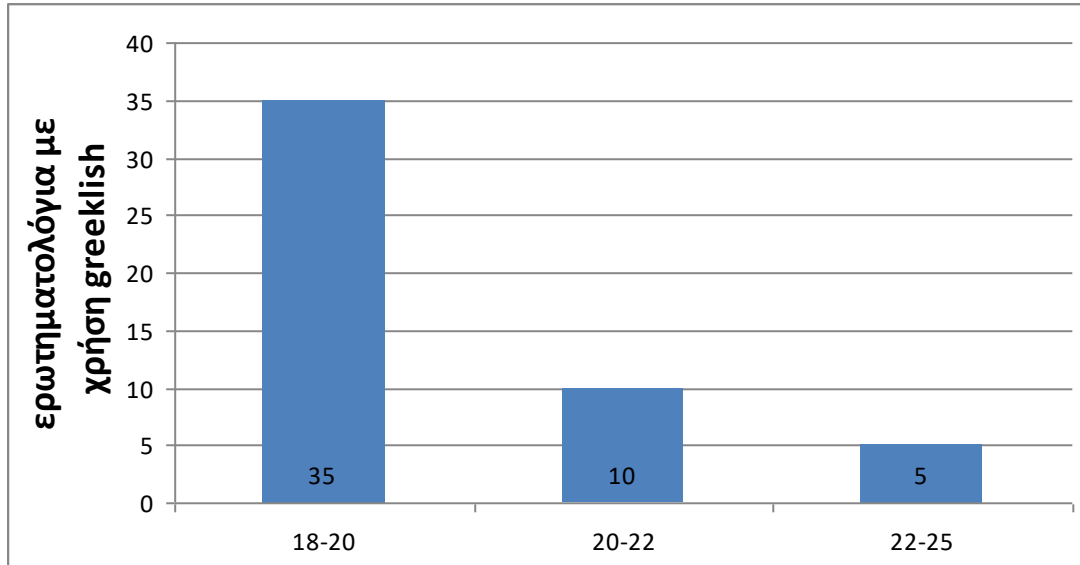
Χρήση greeklish

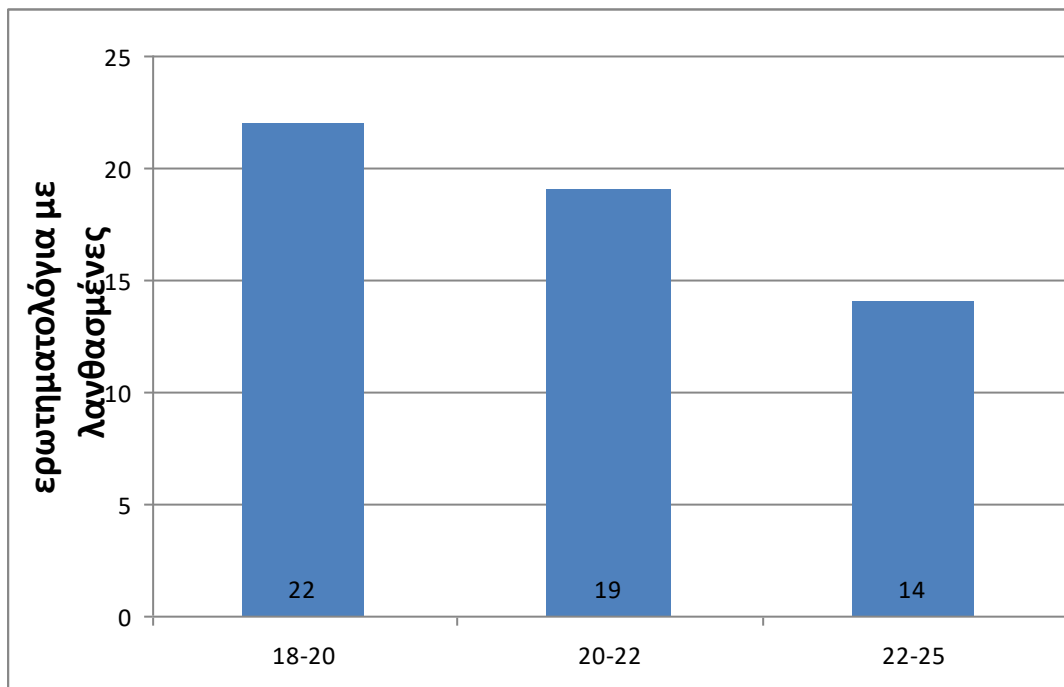
Εκπαίδευση

Ηλικία

Ηλικία

Ηλικία

4.3 Ανακεφαλαίωση

Από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 80 ενήλικων ατόμων που δέχτηκαν να απαντήσουν στην παρούσα έρευνα , διαπιστώθηκε πως οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων ανήκαν στο γυναικείο φύλο.

Λιγότερα από τα μισά άτομα απάντησαν σωστά και στις 30 ερωτήσεις. Η ηλικία των συμμετεχόντων ήταν ανάλογη των ορθών τους απαντήσεων, όσο μεγαλύτερος ηλικιακώς ο συμμετέχων τόσο περισσότερες οι σωστές του απαντήσεις.

Η χρήση των greeklish εξαρτήθηκε επίσης από το φύλο, με τις γυναίκες να μην τα προτιμούν , αλλά και από την ηλικία. Όσο μικρότερος ηλικιακά - ο ενήλικος πάντα- συμμετέχων τόσο περισσότερο κάνει χρήση της εν λόγω πρακτικής.

Τα λάθη που εντοπίστηκαν ήταν αρκετά , με τη λέξη «παίρνω» να είναι η μόνη που εμφανίστηκε γραμμένη σωστά σε όλα τα ερωτηματολόγια. Η λέξη «ανεξιθρησκία» αντιθέτως γράφτηκε σωστά μόνο από τους λίγους συμμετέχοντες, κυρίως από γυναίκες.

Μετά από την καταγραφή και ανάλυση των ερωτηματολογίων και των παραγόντων που επηρέασαν ως προκύπτει τους συμμετέχοντες θα περάσουμε στο επόμενο κεφάλαιο στην ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 5: Συζήτηση και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων

Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν διεξοδικά τα ευρήματα της έρευνας. Η αναλυτική τους όμως έκθεση έδωσε, όπως ήταν επόμενο, μια αποσπασματική εικόνας τους σε βάρος της συνοχής των επιμέρους ευρημάτων. Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να ενιαιοποιήσει και να αξιολογήσει τα ευρήματα σε σχέση με τη θεωρητική θεμελίωση της έρευνας και με στοιχεία που προέκυψαν από τη βιβλιογραφική περιδιάβαση σε συνδυασμό με την αναλυτική εξέταση, το σχολιασμό και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Είναι γεγονός ότι η μέτρηση των απόψεων και η διατύπωση συμπερασμάτων με βάση ποσοτικά δεδομένα επιβάλλει μια κριτική και επιφυλακτική στάση. Το πρόβλημα στην περίπτωση της μέτρησης των απόψεων έγκειται σε τι βαθμό αυτό που λέει ένα άτομο αντιστοιχεί στην πραγματική του συμπεριφορά. Επίσης κατά τη διεξαγωγή μιας εμπειρικής έρευνας υπεισέρχονται αστάθμητοι παράγοντες με αποτέλεσμα να μειώνεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των μετρήσεων. Προσπάθεια άμβλυνσης των προβλημάτων αυτών αποτελεί ο τρόπος προετοιμασίας και διεξαγωγής της έρευνας.

Από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν αρκετές σχέσεις, σε υψηλό βαθμό σημαντικότητας. Θα εκτεθούν παρακάτω όσα από τα σχετικά ευρήματα συνεισφέρουν στην πιο ολοκληρωμένη θεώρηση και ερμηνεία των επιμέρους θεμάτων. Κατ' αρχάς οφείλεται να αναφερθεί η συμπεριφορά των υποψήφιων ερωτηθέντων στο άκουσμα και μόνο του περιεχομένου του ερωτηματολογίου. Οι περισσότεροι στη σκέψη ότι θα απαντήσουν σε ερωτήσεις που θα καταδεικνύουν κατά κάποιο τρόπο τη δεινότητά τους στην ορθογραφία, έδειχναν να πανικοβάλλονται και δυσανασχετούσαν. Μεγαλύτερο ποσοστό άρνησης της συμπλήρωσης προήλθε από άνδρες υποψήφιους, εξ ου και το ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων ανήκει σε γυναίκες. Ενώ περιμέναμε πως αυτό θα περιορίσει την έρευνα, τελικώς από μόνο του αποτελεί σημείο διερεύνησης. Οι άνδρες φοβούνται περισσότερο την οπτική του να κάνουν λάθος και να εκτεθούν, καθώς στερεοτυπικά οι ενήλικοι γνωρίζουν ορθογραφία, άρα το όποιο σφάλμα θα εξέθετε το συμμετέχοντα.

Άνδρες και γυναίκες ρωτούσαν αν πρέπει να γράψουν το όνομά τους στο ερωτηματολόγιο και ζητούσαν την πάσα τήρηση ανωνυμίας, παρά το γεγονός ότι η

ερευνήτρια τους ενημέρωνε εξ αρχής ότι τα στοιχεία που χρειάζεται για την έρευνα δεν έχουν να κάνουν με το ονοματεπώνυμό τους.

Όσοι δέχτηκαν να συμπληρώσουν τελικώς τη φόρμα, κάθονταν στην άκρη και τη συμπλήρωναν μόνοι. Όταν τη γύριζαν πίσω, την ακουμπούσαν ανάποδα ή την ανακάτευαν με τις υπόλοιπες ήδη απαντημένες (στην καφετέρια τα ερωτηματολόγια ήταν ακουμπισμένα σε μια γωνία με την ερευνήτρια να ελέγχει την πρόοδο από μακριά για να μην υπάρχει το άγχος της επιτήρησης κατά τη διάρκεια της συμπλήρωσης)

Ο χρόνος που χρειάστηκε για να μαζευτούν τα απαραίτητα σε αριθμό για την έρευνα ερωτηματολόγια, έτσι ώστε να υπάρχει μια σαφής εικόνα, ήταν αρκετός. Σχεδόν τρεις μήνες με καθημερινή προσπάθεια και επιμονή. Θα ήταν ευκολότερο να διανεμηθεί το ερωτηματολόγιο μέσω διαδικτύου (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης), όμως κάτι τέτοιο θα παρεμπόδιζε την αντικειμενικότητα της έρευνας. Ο ερωτώμενος έχοντας χρόνο, ίσως έψαχνε τις απαντήσεις σε κάποιο λεξικό, οπότε και α είχαμε περισσότερα σωστά απαντημένα ερωτηματολόγια, δίχως όμως να απεικονίζουν την πραγματικότητα.

Πολύ συχνά η έρευνα αντιμετωπίζεται ως ενός είδους τεστ, για αυτό και ο ερωτηθείς έχει την τάση να προσπαθεί και να παρουσιάζει τον καλύτερο του εαυτό, ακόμη κι αν δε γίνει γνωστό το όνομά του. Κάποια από τα ερωτηματολόγια δεν ήταν ξεκάθαρα απαντημένα κι αυτή ήταν άλλη μια δυσκολία που παρεμπόδισε την πρόοδο της έρευνας.

Η αξία της ορθογραφίας, ειδικά για όλους εκείνους που στην εν λόγω έρευνα σπούδαζαν σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή είχαν ήδη πάρει το πτυχίο τους φαινόταν να είναι τεράστια. Όταν οι σπουδές είχαν θεωρητικό υπόβαθρο, το άγχος ήταν ακόμη μεγαλύτερο. Οι απόφοιτοι λυκείου δεν έμοιαζαν να αγχώνονται τόσο, καθώς θεωρούσαν πως οι λέξεις που είχαν επιλεχθεί ήταν πολύ εύκολες. Παρόλα αυτά προέβησαν σε πολλές λάθος επιλογές.

Οι λέξεις δεν επιλέχθηκαν τυχαία. Καμία από αυτές δεν αποτελεί κάποια δύσκολη έννοια σημασιολογικά. Καμία δεν είναι ξένη για το λεξιλόγιο της όποιας ομάδας. Θεωρητικά ένας ενήλικος πρέπει να γνωρίζει την σωστή τους γραφή και μάλιστα δίχως ιδιαίτερη προσπάθεια.

Δε θα παραβλέψουμε το γεγονός των λαθών από απροσεξία , παρόλο που η δυνατότητα της πολλαπλής επιλογής μειώνει κατά πολύ αυτή την πιθανότητα.

Μετά την ολοκλήρωση λοιπόν, ξεκίνησε η καταγραφή και η αναζήτηση σωστών και λάθος απαντήσεων.

Η πλειοψηφία των απαντήσεων ανήκε όπως είπαμε σε γυναίκες. Από αυτές οι περισσότερες ήταν πολύ προσεκτικές και μάλιστα και το μεγαλύτερο ποσοστό των απολύτως ορθών ερωτηματολογίων (30/30 σωστές απαντήσεις) είχε στα στοιχεία του συμπληρωμένο το γυναικείο φύλο.

Το φύλο το ατόμου επηρεάζει τη στάση του απέναντι στην εκπαίδευση γενικώς. Οι γυναίκες στην προσπάθειά τους να εδραιωθούν, μετά τα τόσα χρόνια παραγκωνισμού και αποκλεισμού από την εκπαίδευση , είναι πολύ πιο επιμελείς και προσεκτικές και στην ανάγνωση και στη γραφή ,αλλά και στον προφορικό λόγο που εν προκειμένω δε μας αφορά.

Οι γυναίκες ενδιαφέρονται σε μεγαλύτερο ποσοστό από ότι τα αγόρια για την ορθογραφημένη γραφή. Ακόμη αναλύουν τα λάθη τους και αναζητούν τη σωστή ορθογραφία όταν αμφισβητούν τη γραφή.Οι γυναίκες που συμμετείχαν στο παρόν πόνημα, αφού τελείωναν τη συμπλήρωσή του, ρωτούσαν την ερευνήτρια για όποιες από τις λέξεις δεν ήταν σίγουρες. Στο άκουσμα ενός λάθους απογοητεύονταν ή έμεναν έκπληκτες.Οι άνδρες έδιναν το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο και αποχωρούσαν, κάνοντας λιγότερο χρόνο και για την συμπλήρωσή του.

Όμως αν λάβει κανείς υπόψη του την πορεία κοινωνικοποίησης των δύο φύλων τότε μπορεί να αποδώσει τις διαφορετικές απόψεις των δύο φύλων στη διαφορετική τους κοινωνικοποίηση.(Davies & Meighan, 1975)

Τα άτομα που σημείωσαν στην αρχή του ερωτηματολογίου πως κάνουν χρήση της μεθόδου greeklish, αναλογικά με τη βαθμίδα αυτής της χρήσεως έκαναν και περισσότερες λάθος επιλογές ως προς τις απαντήσεις.

Οι λόγοι χρήσης του συγκεκριμένου τρόπου γραφής είναι, εκτός από την εξοικονόμηση χρόνου και η αποφυγή ορθογραφικών λαθών. Δηλαδή τα άτομα τα οποία επιλέγουν να γράφουν τοιουτοτρόπως συνήθως γνωρίζουν ότι κάνουν ορθογραφικά λάθη. Με τη χρήση βέβαια των greeklish, η αδυναμία στην ορθογραφία όχι απλώς δε διορθώνεται αλλά γίνεται εντονότερη.

«Τα greeklish είναι ο καλύτερος δρόμος αποξένωσης από την εικόνα της λέξης. Αυτό μπορεί οι νέοι άνθρωποι να το πληρώσουν ακριβά. Έχουμε ελληνικές γραμματοσειρές και μπορούμε, αξιοποιώντας το Διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά μέσα, να χρησιμοποιούμε τις ελληνικές γραμματοσειρές που έχουν το προτέρημα να δίνουν την εικόνα της λέξης, το οπτικό ίνδαλμα, και να μας συμφιλιώνουν με την ορθογραφία της λέξης και με τη σημασία της». Μπαμπινιώτης: «Οι νέοι θα πληρώσουν ακριβά τα greeklish», (Κυριακή 12 Ιουνίου, 2011, Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ)

Τα παραπάνω ευρήματα επιβεβαιώνουν την εν λόγω άποψη. Όσον αφορά το δικό μας δείγμα λοιπόν οι χρήστες των greeklish δεν ήταν τόσο καλοί ορθογράφοι, ενώ εκείνοι που δεν τα χρησιμοποιούσαν σχεδόν καθόλου και αυτές ήταν κυρίως οι γυναίκες, δεν έκαναν τόσα λάθη ή και κανένα.

Η ηλικία και η εν λόγω μέθοδος πάλι είχαν συνάρτηση. Οι μικρότεροι σε ηλικία συμμετέχοντες, ομολογούν τη συχνότερη χρήση της λατινογράμματος γραφής που φωνητικά αποδίδει την ελληνική. (greeklish)

Αντιστοίχως τα άτομα που δηλώνουν στην έρευνα πως φοιτούν σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα δεν επιλέγουν τη χρήση αυτή. Θα λέγαμε πως η επαφή με την ανάγνωση και τη γραφή μετά την απομάκρυνση από το σχολικό περιβάλλον, είναι καθοριστική για την επίδοση του ατόμου ως προς την ορθογραφία. Εκείνοι που έπειτα δεν καλούνται να γράψουν, παρά μόνο τα καθημερινώς απαραίτητα ή γράφουν μέσω διαδικτύου και κινητών τηλεφώνων με greeklish αποξενώνονται από την οπτικοποίηση της γραφής, η οποία όπως προείπαμε είναι εξαιρετικά σημαντική για την ορθογραφία.

Η στατιστική ανάλυση επικύρωσε την υπόθεση ότι η ορθογραφία των ενηλίκων διαφοροποιείται ανάλογα με την εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι των ΑΕΙ και ΤΕΙ, όπως και οι σπουδαστές σε αυτά επέδειξαν περισσότερες σωστές απαντήσεις και σε αυτούς ανήκαν και τα ολόσωστα ερωτηματολόγια. Μετά την επαναλαμβανόμενη έκθεση των λέξεων το άτομο αναπτύσσει την ορθογραφική απεικόνιση στη μνήμη, όπου κωδικοποιείται η απεικόνιση των λέξεων. (Holmes V.1998 αναφορά σε c.f Brown & Ellis, 1994, Seymour, 1992). Η συνεχής επαφή με τη γραφή, η ανάληψη εργασιών και η γραπτή εξέταση, καθορίζουν και πάλι την επιτυχημένη εικόνα ενός φοιτητή ή επιστήμονα, οπότε και η ορθογραφία αποτελεί πάλι βασικό κριτήριο επίδοσης. Οι ειδικοί εκφράζουν

ποικίλες απόψεις αναφορικά με τα βασικά συστατικά του γραπτού λόγου ,ειδικά στο επίπεδο της ανάλυσης αλλά και στη χρησιμοποιούμενη ορολογία .

Σύμφωνα με τους Hammil και Bartel (1995), σε ένα γραπτό κείμενο τρία είναι τα κυρίαρχα συστατικά χαρακτηριστικά : τα γνωστικά συστατικά αναφέρονται στην ικανότητα παραγωγής ενός γραπτού κειμένου το οποίο παρουσιάζει ένα κοινό θέμα ,έχει συνάφεια και αλληλουχία και γίνεται κατανοητό. Τα γλωσσικά χαρακτηριστικά αναφέρονται αντίστοιχα στη χρήση αποδεκτών συντακτικών μορφολογικών και σημασιολογικών σχημάτων, και επομένως στην ορθή επιλογή τη δομής της πρότασης ,των χρόνων ,των καταλήξεων και των λέξεων. Τέλος, τα στυλιστικά χαρακτηριστικά αναφέρονται στην ορθή χρήση των σημείων στίξης και των κεφαλαίων γραμμάτων ,που βελτιώνουν την παρουσίαση του γραπτού λόγου και συντελούν στην κατανόηση του γραπτού κειμένου.

Η γραφή εμπεριέχει επίσης μια κοινωνική αλλά και μια προσωπική διάσταση. Έτσι τα γνωστικά ,γλωσσικά και στυλιστικά χαρακτηριστικά πρέπει να γίνονται αντιληπτά σε συνδυασμό με παράγοντες σχετικούς με εμπειρίες που προϋπάρχουν της γραφής και αφορούν είτε το παιδί (προηγούμενη εμπειρία ,γλωσσικό επίπεδο και ιδιαίτερες ανάγκες) είτε το ίδιο το περιβάλλον γραφής (κίνητρα ,αλληλεπιδράσεις ,προσωπικές σχέσεις ,θετική ατμόσφαιρα και στάση απέναντι στη γραφή) .

Σύμφωνα με τον Γκότοβο (1992), ορθογραφία είναι η ικανότητα του ατόμου να κάνει την ορθή γραφηματική επιλογή για την αναπαράσταση ενός φωνήματος, όταν οι επιλογές είναι παραπάνω από μία

Το γεγονός ότι στην ελληνική γλώσσα το γράφημα δεν αναπαριστά αποκλειστικά ένα φώνημα, αυτό δυσκολεύει πολύ την ορθογραφία. Για να γράψει το άτομο μια ορθογραφημένη λέξη, θα πρέπει να είναι σε θέση να τη διαβάσει, να χειρίζεται τα φωνήματά της, να εφαρμόζει φωνημικές γενικεύσεις, να οπτικοποιεί τη λέξη και να χρησιμοποιεί τις κινητικές δεξιότητες (Παντελιάδου, 2011)

Η εικόνα της λέξης δεν είναι δυνατόν να βρίσκεται πάντα έτοιμη, αναλλοίωτη στη συνείδηση. Θα εξαφανιστεί σε λίγο καιρό, γιατί δεν έχει διάρκεια και σταθερότητα, και αν δε χαθεί ολότελα και μείνει κάποια σκιά της στη συνείδηση, δε θα μπορέσει να ξαναζωντανέψει, γιατί δεν έχει ετοιμότητα και ευκολία.(Αμπατζόγλου, 1927)

Ο Βουγιούκας (1994) αναφέρει ότι η ορθογραφία είναι δεξιότητα ματιού και της οπτικής μνήμης. Το μάτι υπηρετεί αποτελεσματικότερα την αντίληψη όταν ενεργοποιείται από εσωτερική πρόθεση και κινείται για την αποτύπωση της φυσιογνωμίας των λέξεων σε ότι χαρακτηριστικότερο έχουν. Η οπτική αντίληψη και η οπτική μνήμη είναι αποδοτικότερες γιατί έχουν να κάνουν με τις πιο κοινόχρηστες λέξεις αλλά και με τους πιο συχνούς συνδυασμούς γραμμάτων στο θεματικό και καταληκτικό μέρος μιας λέξης.

Τις παραπάνω θεωρητικές αναλύσεις επιβεβαιώνουν και επικυρώνουν τα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά την εκπαίδευση και τον αντίκτυπό της στη σωστή γραφή από άποψη ορθογραφίας.

Αφού αναλύσαμε κι εξετάσαμε την ορθογραφία σε σχέση με τα ατομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, θα περάσουμε στην ανάλυση των λαθών, στα οποία προέβησαν οι ερωτηθέντες, με σκοπό να εξηγήσουμε τους λόγους της συχνότητας.

Η λέξη ανεξιθρησκία απαντήθηκε λάθος από τα περισσότερα άτομα, πράγμα που ήταν αναμενόμενο. Δεν ήταν άλλωστε τυχαία η επιλογή της. Ως παρασύνθετο του ήδη σύνθετου ανεξιθρησκος δε γράφεται με –ει- όπως οι περισσότεροι νομίζουν. Αυτό ήταν κι ένα λάθος που οφειλόταν ίσως στην έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων ετυμολογίας και σύνθεσης. Οι σπουδαστές των θεωρητικών σχολών επέδειξαν μεγαλύτερο ποσοστό σωστών απαντήσεων.

Οι υπόλοιπες τρεις πιο συχνά απαντημένες λανθασμένες επιλογές ήταν οι λέξεις “διεισδυτικός”, “Αϊ Βασίλης” και “εξοικείωση”. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αυτές οι λέξεις περιέχουν έστω και ένα στοιχείο διαφορούμενο. Η πρώτη συντίθεται από δυο προθέσεις και το ρήμα δυω , η δεύτερη εγείρει διάφορες συζητήσεις (Αη Βασίλης) και η τρίτη συχνά γράφεται με ι , ενώ το δεύτερο συνθετικό της είναι η λέξη “οικείος”.

Η λέξη “παίρνω” απαντήθηκε σωστά από όλους τους συμμετέχοντες. Είναι άλλωστε ένα από τα πρώτα ρήματα που χρησιμοποιούνται από το άτομο σε γραφή και ανάγνωση. Περιέχει μια κανονική ορθογραφική δομή και το μόνο που θα μπορούσε να μπερδέψει το γράφοντα είναι η σύγχυσή της με το ρήμα περνάω.

Η ικανότητα αναγνώρισης μιας λέξης με βάση τα οπτικά της χαρακτηριστικά (Bruck M. 1993) είναι ενδεικτική για την επιλογή των σωστών απαντήσεων από πλευράς των συμμετεχόντων εν γένει.

Οι λέξεις που επελέγησαν δεν κατηγοριοποιούνται, ούτε διαβαθμίζονται από την πιο εύκολη στη δυσκολότερη. Λαμβάνεται επίσης υπόψη η περίπτωση των τυχαίων λαθών, των λαθών που οφείλονται σε απροσεξία, όπως και των ορθών απαντήσεων που δόθηκαν στην τύχη. Αυτοί όμως είναι παράγοντες που δεν αποφεύγονται σε οποιαδήποτε ανάλογη έρευνα και για αυτό επελέγη ο μεγάλος αριθμός των ερωτηθέντων, αλλά και 30 και όχι λιγότερες λέξεις.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον ορισμό του Παπαναστασίου (2008: 75), ορθογραφία ονομάζεται « η γενικά αποδεκτή και κωδικοποιημένη με κανόνες σχέση που έχει καθιερωθεί ανάμεσα στην προφορική μορφή μιας γλώσσας και στο σύστημα γραφής που την αποδίδει». Αντίστοιχα, η Κακριδή-Φερράρι (2008: 367) αναφέρει ότι με τον όρο ορθογραφία ονομάζουμε «ένα σύστημα χαρακτήρων ή συμβόλων για την καταγραφή μιας γλώσσας, αλλά συγχρόνως και τις συμβάσεις που ρυθμίζουν τη χρήση του». Ακόμη ένας ορισμός για την ορθογραφία που αναδεικνύει τον κοινωνικό της χαρακτήρα είναι αυτός του Τσικόπουλου (1983: 77), σύμφωνα με τον οποίο ορθογραφία ονομάζεται «ο τρόπος γραφής των λέξεων με κοινωνικά καθιερωμένο σύστημα».

Η ορθογραφία έχει ταυτόχρονα αυθαίρετο και μη αυθαίρετο χαρακτήρα. Ο Παπαναστασίου (2008: 75) εκφράζει την άποψη ότι ο μη αυθαίρετος χαρακτήρας της ορθογραφίας έγκειται στο γεγονός ότι πρόκειται για μια σχέση γενικά αποδεκτή από το κοινωνικό σύνολο, ενώ ο αυθαίρετος προκύπτει από τους συμβατικούς κανόνες που διέπουν την κωδικοποίησή της. Η κωδικοποίηση της ορθογραφίας μιας γλώσσας καθορίζεται από τρεις βασικούς άξονες, δηλαδή την ιστορική αρχή, την αρχή της απλούστερης γραφής και την αρχή της αναλογίας (Παπαναστασίου, ό.π.). Βάσει της ιστορικής αρχής, η ορθογράφιση των λέξεων θα πρέπει να συνδέεται με την ετυμολογία των λέξεων που αφορά σε παλαιότερα στάδια της γλώσσας, ώστε να είναι εμφανής η σύνδεση με το γλωσσικό παρελθόν.

Αναφορικά με την αρχή της απλούστερης γραφής θα πρέπει η ιστορική ορθογραφία μιας γλώσσας να προσαρμοστεί στη φωνητική γραφή, δηλαδή στη γραφή που θα βασίζεται στην προφορά των λέξεων σε συγχρονικό επίπεδο. Ως προς την αρχή της αναλογίας, η ορθογράφιση των λέξεων καθορίζεται βάσει ορθογραφικών προτύπων που υπάρχουν και λειτουργούν στη συγκεκριμένη γλώσσα. Με άλλα λόγια, η ορθογράφιση νεολογισμών ή δάνειων λέξεων βασίζεται στην ορθογραφική αναπαράσταση που έχει καθιερωθεί για τις ήδη υπάρχουσες λέξεις της γλώσσας.

Ο συμβατικός χαρακτήρας της ορθογραφίας αποκτά ιδιαίτερη αξία, ίσως μεγαλύτερη από ό,τι γλωσσολογικά του αναλογεί, καθώς αντικατοπτρίζει την πρότυπη γλώσσα του κράτους η οποία καθιερώνεται μέσω της εκπαίδευσης. Από την άποψη αυτή,

στις περισσότερες δυτικές κοινωνίες, η ορθογραφία παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση, εφόσον μέσω του πλαισίου της διδάσκεται, μαθαίνεται και ελέγχεται (βλ. σχετικά Κακριδή-Φερράρι, 2008: 367).

Στις πρακτικές γραμματισμού που εφαρμόζονται η εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής σε μία γλώσσα σχετίζεται, σε κάποιο βαθμό, με τη γνώση της ορθογραφίας και η γνώση αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την κατάκτηση των συνθετότερων γλωσσικών μορφών του γραμματισμού. Ο Sebba (2007: 13) συνδέοντας την ορθογραφία με τις πρακτικές γραμματισμού, δηλαδή με τις χρήσεις του γραπτού λόγου σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις αποδίδει στην ορθογραφία κοινωνική διάσταση. Ο συντονισμός δηλαδή ή όχι των ατόμων με την ορθογραφική νόρμα συνιστά πράξη κοινωνική.

Σύμφωνα με τον παραπάνω συλλογισμό, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι ο κοινωνικός χαρακτήρας της ορθογραφίας προκύπτει από συγκεκριμένους κοινωνικούς σκοπούς που επιθυμεί το άτομο να επιτύχει μέσα από το συντονισμό του ή όχι με την ορθογραφική νόρμα. Ο συντονισμός του συντάκτη με την ορθογραφική νόρμα δύναται να έχει ως απώτερο κοινωνικό στόχο την ταύτισή του με την ομάδα των κοινωνικά ανώτερων εγγράμματων ατόμων. Από την άλλη μεριά, η εσκεμμένη παραβίαση της νόρμας είναι δυνατό να επιλέγεται από τον συντάκτη για να αποδοθεί στο κείμενό του ένα ιδιαίτερο κοινωνικό μήνυμα απειθαρχίας και αντίστασης.

Παρά τη σχετική και αυθαίρετη σχέση ήχου και εικόνας των λέξεων, η γνώση της ορθογράφησης που έχει καθιερωθεί για την οπτική τους αναπαράσταση αποτελεί κριτήριο για τη διάκριση των ατόμων σε εγγράμματους ή αγράμματους. Ο Fairclough (1995: 224) τονίζει ότι η γνώση της πρότυπης γλώσσας, στο πλαίσιο της οποίας περιλαμβάνεται και η αναπαράστασή της, προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες κοινωνικής ανέλιξης στο άτομο, τις οποίες διαφορετικά δεν θα απολάμβανε. Όπως διατυπώνει και η Κακριδή-Φερράρι (2008: 367) «η γνώση της πρότυπης ορθογραφίας μιας γλώσσας και η ικανότητα χρήσης της σύμφωνα με τους ισχύοντες κάθε φορά κανόνες συνδέεται με το ισχυρό κοινωνικό γόητρο για όσους το κατορθώνουν». Επομένως, η άγνοια των ορθογραφικών κανόνων στις σύγχρονες κοινωνίες λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στην κοινωνική κινητικότητα του ατόμου και συγκεκριμένα στην ακαδημαϊκή πρόοδο των γραφόντων.

Συνοψίζοντας, από όσα έχουμε αναφέρει γίνεται εμφανές ότι η ορθογραφία αποτελεί ισχυρή σύμβαση. Η γνώση των ορθογραφικών κανόνων αποτελεί σημαντικό εφόδιο των ατόμων για την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής τους ικανότητας και την κοινωνική τους αποδοχή. Από την έρευνά μας συνήχθη αυτό συμπερασματολογικά από την αρχική αντίδραση των συμμετεχόντων. Ο φόβος του λάθους και η αμφιβολία της ορθογραφικής δεινότητας του εκάστοτε ερωτηθέντος παρεκώλυσε την έρευνα χρονικά μεν, αλλά απέδειξε το άγχος που προκαλεί στον ενήλικα ακόμη και σήμερα η ορθογραφία. Και λέμε ακόμη και σήμερα που ενδεχομένως τα λάθη στη γραφή αρχίζουν να απενοχοποιούνται και μάλιστα η οπτική των greeklish, η οποία και εξετάστηκε δίνει την εναλλακτική της γρήγορης και μη ορθογραφημένης εκ των πραγμάτων γραφής.

Η ελληνική γλώσσα συγκαταλέγεται στα συστήματα με ιστορική ορθογραφία, δηλαδή η ορθογραφία δε συμβαδίζει με τη σημερινή προφορά των λέξεων, αλλά με την προφορά παλαιότερων περιόδων της γλώσσας. Αποτέλεσμα της σύμβασης αυτής είναι σε συγχρονικό επίπεδο τα φωνήματα και τα γραφήματα να μην είναι αμφιμονοσήμαντα. Διατηρώντας τις πολλαπλές αναπαραστάσεις κυρίως των φωνηεντικών ήχων, αλλά και των διπλών συμφώνων της αρχαίας ελληνικής, απομακρυνόμαστε από τη φωνητική αξία που έχουν τα φωνήματα για το φυσικό ομιλητή της νέας ελληνικής. Δεν προφέρουμε τις λέξεις όπως οι αρχαίοι έλληνες, όμως, γράφουμε με παρόμοιο τρόπο (για την προφορά των λέξεων στην αρχαία ελληνική, βλ. Χριστίδης, 2005). Η φωνητική ταύτιση των <ι>, <η>, <υ>, <ει>, <οι> σε [i] των <ε> και <αι> σε [e] και των <ο> και <ω> σε [o], καθώς των διπλών συμφώνων, είναι η αιτία της έλλειψης αμφιμονοσημαντότητας (βλ. Πετρούνιας, 2007).

Η αναντιστοιχία προφοράς-γραφής θεωρείται πρόβλημα, εφόσον οι πολύπλοκοι ορθογραφικοί κανόνες δυσκολεύουν σε μεγάλο βαθμό τους σύγχρονους ομιλητές της ελληνικής.

Παρότι η δυσκολία των ομιλητών και ιδιαίτερα των μαθητών στην εκμάθηση των ορθογραφικών κανόνων είναι γνωστή και πολυσυζητημένη, η αστοχία τους στην ορθογράφηση των λέξεων αντιμετωπίζεται ως γλωσσικό έλλειμμα. Το μήνυμα που μεταδίδεται από ένα ανορθόγραφο κείμενο είναι η άγνοια και κατ' επέκταση η παραβίαση των γλωσσικών και ορθογραφικών κανόνων εκ μέρους του συντάκτη.

Παρόλα αυτά, οι Clark & Ivanič (1997: 199-200), αναφέρουν ότι δεν είναι απαραίτητο ένα άτομο που παράγει ορθογραφικά λάθη να αγνοεί όντως τους κανόνες. Όπως έχουν δείξει έρευνες, η δυσκολία που αντιμετωπίζουν μερικά άτομα στην απομνημόνευση των λεξικών εικόνων μπορεί να είναι ακόμη μία συνιστώσα στην γενικότερη δυσκολία που προκαλεί η ορθογραφία.

Ο Παπαναστασίου (2008: 87) αν και αναγνωρίζει τη δυσκολία των ομιλητών στην εκμάθηση των ορθογραφικών κανόνων, εντούτοις τονίζει ότι οι μη συντονισμένες με την ορθογραφική νόρμα επιλογές του συντάκτη ενός κειμένου δεν είναι συμβατές με τον κοινωνικό χαρακτήρα της ορθογραφίας. Η ορθογραφία αποτελεί την αναπαράσταση της νόρμας και, ως εκ τούτου, στοιχείο της εκπαίδευσης, όσοι επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στα επιτεύγματα της κοινωνικής ζωής θα πρέπει να ακολουθήσουν τις επιταγές της.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας δίνουμε έμφαση στην ύπαρξη αυτή καθεαυτή του ορθογραφικού λάθους και όχι στο είδος του λάθους σε σχέση με τα μορφήματα, καθώς δε στοχεύουμε στη διόρθωση των ορθογραφικών λαθών. Εν προκειμένω, από τα ορθογραφικά λάθη που παραθέσαμε προκύπτει ότι η αιτία παραγωγής του λάθους δεν είναι η άγνοια του κλιτικού παραδείγματος στο επίπεδο του κατάλληλου συνδυασμού θέματος-κλιτικού επιθήματος, αλλά η δυσκολία ταύτισής του με τους κανόνες ορθογραφικής αναπαράστασης.

Βλέπουμε πως η ανάπτυξη της ορθογραφικής δεξιότητας είναι προϋπόθεση της επικοινωνίας μέσω της γραπτής γλώσσας. Η ορθογραφική επάρκεια αποτελεί προϋπόθεση της γλωσσικής επάρκειας. Για τον λόγο αυτό η σημασία της είναι μεγάλη. Ο Miller Miller, G., 1972, *Language by eye and by ear*, στο James F. Kavanagh, and Ignatius A. Mattingly(eds.), *Language by Ear and by Eye: The Relationships between Speech and Reading*, M.I.T. Press, Cambridge, Mass. *από,τι πριν γνωρίσει πώς γράφονται. Η μάθηση της γραφής έχει εκτεταμένες επιδράσεις στις γνωστικές λειτουργίες, οι οποίες και θα πρέπει να ερευνηθούν αναφέρει ότι «σκέφτεται κανείς για τις λέξεις με διαφορετικό τρόπο, όταν μάθει πώς να τις γράφει»*

Στην παρούσα συσχετιστική μελέτη συμπεριλάβαμε την ανεξάρτητη μεταβλητή του φύλου με την παραδοχή ότι τα δύο φύλα παρουσιάζουν διαφορές στη γλωσσική χρήση (βλ. Trudgill, 1974. Cheshire, 1978).

Οι άντρες ομιλητές παραβιάζουν με ευκολία τους τύπους της νόρμας. Και αυτό γιατί έχουν την τάση να προβάλλουν το καλυμμένο γόητρο του “ισχυρού” κοινωνικά άντρα μέσα από συνδηλώσεις σκληρότητας και τραχύτητας. Αντίθετα, φαίνεται ότι οι γυναίκες έχουν την τάση να ακολουθούν τη γλωσσική νόρμα ώστε να ενισχύσουν το κοινωνικό τους γόητρο, λόγω της κοινωνικής ανασφάλειας που αισθάνονται.

Αυτός είναι και ο λόγος που οι περισσότεροι άνδρες απαξίωσαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο, αλλά και ακόμη κι όταν απάντησαν είχαν μικρό ποσοστό επιτυχίας από τις γυναίκες. Έκαναν περισσότερα από αυτές λάθη, πολλές φορές και εντελώς απρόσμενα. (λέξεις όπως “πυρά” ή “επικύρωση”). Αντιθέτως οι γυναίκες ήταν εξαιρετικά προσεκτικές, έδειχναν να χαίρονται που συμμετείχαν. Την ώρα που έδιναν πίσω το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο, ανέμεναν τη διόρθωση από πλευράς μας και απογοητεύονταν με τυχόν λάθος επιλογή. Για αυτό και τα περισσότερα ερωτηματολόγια που δεν περιείχαν κανένα λάθος ανήκαν σε γυναίκες.

Σε αντίστοιχες διαπιστώσεις κατέληξε και η Cheshire από την έρευνά της στο Ρέντινγκ της Αγγλίας, όπου παρατήρησε ότι σε επίσημες περιστάσεις επικοινωνίας τα κορίτσια ευθυγραμμίζονται περισσότερο με τη νόρμα από ό, τι τα αγόρια (βλ. σχετικά και Holmes, 1997).

Αντλώντας από τις παραπάνω έρευνες, διακρίναμε λοιπόν τον πληθυσμό μας σε γυναίκες και άνδρες. Έτσι, προέκυψε ότι ο συνολικός πληθυσμός που εξετάσαμε και αποτελείται από 57 γυναίκες και 23 άνδρες. Σημαντικό θεωρήσαμε, επίσης, να διερευνήσουμε τους παράγοντες της ηλικίας, της εκπαίδευσης και της χρήσης των greeklish.

Παράγοντες που όπως είδαμε παίζουν ρόλο στην εικόνα των ατόμων ως προς τα ορθογραφικά τους λάθη. Αξίζει να τονίσουμε πως οι ερωτηθέντες δεν παρουσιάζουν μεγάλη ηλικιακή διαφορά μεταξύ τους, αλλά όπως διαπιστώθηκε οι μικρότεροι σε ηλικία έκαναν συχνότερα λάθος επιλογές. Σπουδαίο ρόλο στην κατάκτηση και εφαρμογή των ορθογραφικών κανόνων λοιπόν φαίνεται ότι παίζει και η παράμετρος της ηλικίας, σύμφωνα με έρευνα του Γκότοβου (1992: 75) Δηλαδή, η γνώση των ορθογραφικών

συμβάσεων φαίνεται ότι βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου. Στην ίδια παρατήρηση καταλήγει και η Παπαδοπούλου-Μανταδάκη (2004: 47) στην έρευνά της για την αξία της φιλιαναγνωσίας στην ανάπτυξη της ορθογραφικής ικανότητας, καθώς, όπως αναφέρει «είναι εμφανές ότι όσο μεγαλώνουν οι ομιλητές και αποκτούν περισσότερη εμπειρία στην ανάγνωση και στην οπτική αναπαράσταση των λέξεων, κάνουν λιγότερα ορθογραφικά λάθη».

Το ορθογραφικό αίσθημα αποκτάται σταδιακά. Συνεπώς, η ηλικία συνιστά σημαντική παράμετρο στην αντιμετώπιση των ορθογραφικών δυσκολιών, εφόσον η γνώση και η συνειδητή εφαρμογή των ορθογραφικών κανόνων για την αναπαράσταση της επίσημης γλώσσας κατακτάται σταδιακά. Τα άτομα που δεν έκαναν καθόλου λάθη ανήκουν στην κατηγορία των εξαιρετικά καλών ορθογράφων. Γύρω από το θέμα τη ορθογραφίας και της δυσχέρειας της, υπάρχουν ορισμένες αδιαμφισβήτητες διαπιστώσεις. Τυχαίνει να συναντάμε ανθρώπους εντυπωσιακά έξυπνους, μα ανορθόγραφους. Η ορθογραφική ικανότητα δεν συνδέεται οπωσδήποτε με την νοημοσύνη και πολύ περισσότερο με τη δημιουργικότητα, έτσι είναι μάλλον συνηθισμένες οι περιπτώσεις ατόμων με μέτρια νοημοσύνη που δεν κάνουν ορθογραφικά λάθη.

Η καλή γνώση των συντακτικών κανόνων της μορφολογίας και της σημασιολογία μαζί με τη φωνολογική ενημερότητα και τη γνώση των ορθογραφικών κανόνων βοηθούν το άτομο να γράψει ορθογραφημένα. Η αναλυτική σκέψη του ενήλικα τον βοηθά να κατηγοριοποιήσει ετυμολογικά τις λέξεις κι έτσι να κάνει λιγότερα λάθη από έναν ανήλικο γράφοντα.

Αυτό που συμπεράναμε επίσης ήταν ότι οι ενήλικοι φοιτητές οι απόφοιτοι από ΑΕΙ που μας απάντησαν ήταν καλύτεροι ορθογράφοι από εκείνους που είχαν απλώς τελειώσει το σχολείο, γεγονός που επιβεβαιώνει το συμπέρασμά μας περί κοινωνικής και ακαδημαϊκής προόδου σε σχέση με την ορθογραφία, αλλά και της σχέσης ανάγνωσης και ορθογραφίας.

6.1 Θεωρητική Συνεισφορά της Έρευνας

Η βιβλιογραφία δεν ήταν αρκετά πλούσια στο να στηρίξει επακριβώς την παρούσα έρευνα, καθώς οι περισσότερες από τις προηγούμενες έρευνες έχουν γίνει επί της ορθογραφίας των ανηλίκων και πιο συγκεκριμένα των μαθητών και των σταδίων κατακτήσεως της ορθογραφίας.

Η ορθογραφία των ενηλίκων και δη των μη εχόντων δυσλεξία (κανείς από τους ερωτηθέντες δεν ήταν ενήλικος με δυσλεξία) δεν έχει απασχολήσει μέχρις ώρας πολύ τους ερευνητές.

Για αυτό το λόγο και επιλέξαμε αυτό το αντικείμενο, καθώς θεωρήσαμε πως θα βοηθήσει θεωρητικά αρχικά την έρευνα σε αυτό τον τομέα, δίδοντας τις βάσεις μέσω της επιλογής των ερωτημάτων, των ατομικών χαρακτηριστικών, αλλά και της μεθοδολογίας μέσω της οποίας αξιοποιήθηκε το παρόν υλικό.

6.2 Περιορισμοί

Δεν υπάρχει ερευνητική διαδικασία η οποία να μην αντιμετωπίσει περιορισμούς. Ο δρόμος της έρευνας είναι πάντα δύσκολος και για αυτό χρήζει επιμονής κι υπομονής από τον ερευνητή. Ο χρόνος που χρειάζεται για να φέρει σε πέρας την έρευνά του είναι σχετικός. Δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τον ίδιο, αλλά και από εξωγενείς παράγοντες.

Στη δική μας περίπτωση οι περιορισμοί είχαν να κάνουν αρχικά με το γεγονός ότι έπρεπε να περιοριστεί το ηλικιακό φάσμα των ερωτηθέντων, έτσι ώστε να μελετηθεί επισταμένως και να κατηγοριοποιηθεί αποτελεσματικότερα αυτή η ηλικιακή ομάδα ενηλίκων.

Δεύτερος περιορισμός ήταν το μέγεθος του ερωτηματολογίου. Δεν μπορούσε να είναι μεγαλύτερο, καθώς ακόμη και στην παρούσα μορφή του (στα χέρια των ερωτηθέντων φτάνει εκτυπωμένο και συνεπώς τετρασέλιδο) αντιμετωπίστηκε από πολλά άτομα με απαξίωση λόγω της έλλειψης χρόνου από μέρους τους. Δεν μπορούσαμε λοιπόν να ρωτήσουμε όλα όσα τυχόν θα θέλαμε, ήτοι να έχουμε περισσότερες λέξεις προς εξέταση.

Παρά τους περιορισμούς και τις όποιες δυσκολίες η έρευνα ολοκληρώθηκε με επιτυχία και μάλιστα συνελέχθη αρκετό προς μελέτη υλικό.

6.3 Εισηγήσεις για Μελλοντική Έρευνα

Με βάση τις πειραματικές έρευνες της ψυχολογίας έχουν διαμορφωθεί δύο θεωρίες αναφορικά με το πώς ο ικανός αναγνώστης διαβάζει μια οπτικά παρουσιασμένη λέξη. Οι θεωρίες αυτές είναι γνωστές η πρώτη ως «υπόθεση φωνημικής κωδικοποίησης» ή «έμμεση λεξική πρόσβαση» και η δεύτερη ως «υπόθεση γραφημικής κωδικοποίησης» ή «άμεση λεξική πρόσβαση» ενώ μια Τρίτη συμβατική θεωρία είναι γνωστή ως «υπόθεση διττής κωδικοποίησης»

* *Η υπόθεση της φωνημικής κωδικοποίησης.*

Κατά τη θεωρία αυτή μια οπτικά παρουσιασμένη λέξη αναγνωρίζεται ως λέξη και διαβάζεται, αφού πρώτα μετατραπεί σε φωνημική παράσταση. Η μετατροπή αυτή κατορθώνεται χάρη στη γνώση του αναγνώστη των αρχών της γραφημικής – φωνημικής αντιστοιχίας. Έτσι με βάση τη φωνημική παράσταση της λέξης ο αναγνώστης κατορθώνει να εντοπίσει τη λεξικο –σημαντική παράσταση της λέξης στη μνήμη

* *Η υπόθεση της γραφημικής κωδικοποίησης.*

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, ο αναγνώστης αναγνωρίζει και διαβάζει μια οπτικά παρουσιασμένη λέξη με βάση τη γραφημική της παράσταση, με τη βοήθεια της οποίας κατορθώνει να εντοπίσει τη λεξικο- σημαντική της παράσταση.

* *Η υπόθεση διττής κωδικοποίησης.*

Κατά τη θεωρία αυτή, μια οπτικά παρουσιασμένη λέξη μπορεί να αναγνωριστεί και να διαβαστεί με προσπέλαση στη λεξικο – σημαντική παράστασή της, που γίνεται ταυτόχρονα τόσο με βάση τη γραφημική κωδικοποίηση όσο και διαμέσου της φωνημικής ανακωδικοποίησης. Αν η αναγνώριση και ανάγνωση της λέξης γινόταν μόνο με βάση τη γραφημική ή φωνημική κωδικοποίηση, τότε λόγω της ορθογραφικής δομής της γλώσσας, ο αναγνώστης θα έκανε πολλά αναγνωστικά λάθη. (Πόρποδας, 1981)

Η έρευνά μας έρχεται προς επίρρωση των θεωρητικών συμπερασμάτων και ερευνών να δώσει έναυσμα και να βοηθήσει τυχόν μελλοντικές έρευνες αντίστοιχης φύσεως. Θα μπορούσε να βοηθήσει μια μελλοντική μελέτη για τη διδασκαλία της ορθογραφίας σε ανορθόγραφους ενήλικες, τη βελτίωση της ορθογραφικής ικανότητας των ενηλίκων, τη μελέτη των συχνότερων λαθών στη νέα ελληνική, τη γνώση από πλευράς ενηλίκων κάποιων ιδιαίτερων περιπτώσεων και ορθογραφικών κανόνων όχι τόσο δημοφιλών-ας μας επιτραπεί ο όρος.

Η επικουρική για το μέλλον αξία σε νέους ερευνητές είναι ο στόχος τα ερευνητήρια για το παρόν πόνημα.

6.4 Καταληκτικά Σχόλια

Κατά την εκπόνηση της εργασίας και λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα βιβλιογραφία και τις έρευνες σε διεθνές επίπεδο διαπιστώνουμε ότι ακόμη και για του ενήλικες η δυσορθογραφία είναι ένα κομμάτι που απασχολεί και θα απασχολεί και τους ίδιους αλλά και τους ερευνητές.

Αν και οι αιτίες μπορεί να είναι πολλές και ποικίλες (ψυχολογικές, οικογενειακές, περιβαλλοντικές), ακόμα περισσότεροι είναι οι τρόποι αντιμετώπισης. Πολλοί ερευνητές ασχολήθηκαν με τη διδασκαλία της ορθογραφίας, γεγονός που μας δίνει τη δυνατότητα να έχουμε μια ποικιλία δραστηριοτήτων ανάλογα με τη δυσκολία που αντιμετωπίζει ο κάθε ενήλικος.

Επίσης σημαντικός παράγοντας είναι και η εξειδίκευση του ειδικού και η πλήρης ενημέρωσή του γύρω από τον τομέα της γλώσσας, της ανάπτυξης και των διαταραχών, καθώς επίσης και οι δεξιότητες στην αξιολόγηση και την επιτέλεση εξατομικευμένων παρεμβατικών προγραμμάτων. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται αποτελεσματικά η διδασκαλία της ορθογραφίας, αλλά και η σωστή εφαρμογή των μεθόδων αντιμετώπισης, από ερευνητές, ακαδημαϊκούς, αλλά και από τα ίδια τα άτομα που αποτελούν αντικείμενο έρευνας.

Όσο κι αν θεωρείται δεδομένη η ορθογραφία πια ή όσες προσπάθειες κι αν γίνουν για την απλούστευση και την απαξίωσή της πάντα, ακόμη και σε γλώσσες που έχουν έντονο το στοιχείο της αντιστοιχίας φωνήματος – γραφήματος (βλέπε ιταλική γλώσσα), συνάδουμε πως πάντα θα αποτελεί σπουδαίο παράγοντα για τη δια βίου εκπαίδευση. Όσο μεγαλώνουμε παρότι η λεκτική μας προσληπτικότητα μειώνεται ποσοτικά ανακαλύπτουμε λάθη, νέες λέξεις, νέους ενδεχομένως τρόπους γραφής.

Η ενασχόλησή λοιπόν της παρούσας έρευνας με την ορθογραφία των ενηλίκων είχε ιδιαίτερη αξία για τη γράφουσα, αλλά και θεωρήθηκε από την ίδια ιδιαίτερος προκλητική ως αντικείμενο.

Βιβλιογραφία

Αμπατζόγλου, Ν. Θ. (1927). *Το ορθογραφικό μας Πρόβλημα και πως θα αποκτηθεί η Ορθογραφική Δεξιότητα*. Αθήνα: Τυπογραφείο Κ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

Βουγιούκας, Α. (1994). *Το Γλωσσικό Μάθημα στην Πρώτη Βαθμίδα της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Θεσσαλονίκη

Γκότοβος Α. (1992). *Ορθογραφική μάθηση στο δημοτικό (μια εμπειρική έρευνα)*. Αθήνα: Guttenberg.

Δήμου Δ. Δ. (1982). Η δυσορθογραφία: Οι κοινωνικές και ψυχολογικές της απόψεις.

Αθήνα : Δήμου Δ. Δ. Ιγνατιάδης Μ. (1990). «Η φωνητική ορθογραφία και η νεοελληνική γλώσσα». *Γλώσσα* 24, 15-29.

Ζάχος Δ. Η. (1992). *Ανάγνωση –Γραφή. Ψυχο-γλωσσολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Κέντρο Ψυχολογικών Μελετών

Κακριδής-Φεράρρι Μ. (2008). «Ορθογραφικές μεταρρυθμίσεις: τάσεις και αντιστάσεις», στο Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.) *Θέρμη και Φώς. Licht and Wärme. Αφιερωματικός τόμος στη μνήμη του Α.-Φ. Χριστίδη*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 365-383.

Καραντζόλα Ε. (1999). «Ορθογραφική ρύθμιση στις «ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ), *«Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 815-824.

Καραντζόλα Ε. (2001). «Το «απαρβίαστο» της ελληνικής ορθογραφίας». Στο Γ. Χάρης (επιμ.), *Δέκα μύθοι για τη γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης, 83-91

Μαυρομμάτη Δ.Δ. (1995). *Η κατάρτιση του προγράμματος αντιμετώπισης της δυσλεξίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Μαυρομμάτη Δ.Δ. (2007). *Μια νέα γλωσσολογική προσέγγιση. Η ορθογραφία των καταλήξεων*. Αθήνα : Lexis

Παντελιάδου Σ. (2011). *Μαθησιακές δυσκολίες και εκπαιδευτική πράξη. Τι και γιατί*. Αθήνα: Πεδίο

Παπαδοπούλου- Μανταδάκη, Σ. (2003). *Η μάθηση της ορθογραφίας , Τρεις μελέτες*. Εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Παπαδοπούλου-Μανταδάκη Σ. (2004). *Η μάθηση της ορθογραφίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Παπαναστασίου Γ. (2001). «Γλώσσα και ορθογραφία». Στο Χριστίδης Α-Φ. (επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 189-193

Παπαναστασίου Γ. (2008). *Νεοελληνική ορθογραφία: ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

Παπούλια –Τζελέπη, Π. & Τάφα, Ε. (2004) . *Γλώσσα και Γραμματισμός στην Νέα Χιλιετία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Περικλειδάκη Γ.Α, & Τρούλης Γ.(2003). *Μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά σε παιδιά Δημοτικού Σχολείου με κανονική νοημοσύνη - Δυσαριθμησία (Διάγνωση - Αντιμετώπιση)*. Ρέθυμνο

Πετρούνιας Ε. (2002). *Νεοελληνική γραμματική και συγκριτική ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.

Πολίτης Α. Γ. (1988). *Σύγχρονο σύστημα ορθογραφίας –εφαρμοσμένο*. Αθήνα: Πολύτιπο

Πόρποδα, Κ. Δ. (1981). *Δυσλεξία. Η ειδική διαταραχή στη μάθηση του γραπτού λόγου(ψυχολογική θεώρηση)*. Αθήνα: Εκπαιδευτήρια Μορφωτική

Ρόντος, Κ. και Παπάνης, Ε. (2007) *Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου* . Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρη.

Σετάτος, Μ. (1991). Τα γλωσσικά λάθη και η αντιμετώπισή τους. *Φιλολόγος*, 63,σσ. 1739.

Τσικόπουλος Κ. (1983). *Η δημοτική μας γλώσσα και η ιστορική μας ορθογραφία*. Αθήνα: Δίπτυχο.

Τσοκαλίδου Ρ. (2008). «Η επαφή των γλωσσών στην εκπαίδευση: Ένα κοινωνιογλωσσολογικό πολιτικό ζήτημα». *Στις Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 28ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, 21-21 Απριλίου 2007*. Θεσσαλονίκη, 402-412.

Φραγκουδάκη Α. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*. Αθήνα: Παπαζήσης

Χαραλαμπίκης Χ. (2001). «Ορθογραφικά προβλήματα της νεοελληνικής». *Μέντορας* 4, ειδικό τεύχος: *Η ελληνική γλώσσα στον 21ο αιώνα*, 185-202.

Χαραλαμπίκης Χ. (2003). «Διαπολιτισμική Επικοινωνία και Γλωσσικά Στερεότυπα». *Γλωσσολογία*, 15, 129-173.

Χαραλαμπίδης Α. επιμ. (2006). *Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση*. Μετφρ. Μ. Αραποπούλου, Ε. Κονσούλη, Δ. Κορομπόκης, Λ. Κουφάκη. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

Ξενόγλωσση

Clark, R. and R. Ivanič (1997) *The Politics of Writing*. London: Routledge.

Miller, G., 1972, Language by eye and by ear, στο James F. Kavanagh, and Ignatius A. Mattingly(eds.), *Language by Ear and by Eye: The Relationships between Speech and Reading*, M.I.T. Press,

Sebba M.(2007). *Spelling and Society: The culture and politics of orthography around the world*. Cambridge: Cambridge University Press

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παραθέτουμε το ερωτηματολόγιο που επελέγη και χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα αρχικώς δίχως να είναι συμπληρωμένο και δευτερευόντως ένα ενδεικτικό που έχει συμπληρωθεί στον πραγματικό χρόνο της έρευνας.

Ονομάζομαι Πανταζοπούλου Ελεάννα , είμαι φοιτήτρια του τμήματος Λογοθεραπείας και πραγματοποιώ την πτυχιακή μου εργασία σε συνεργασία με την επόπτριά μου Βασιλοπούλου Παναγιώτα. Στα πλαίσια ολοκλήρωσής της θα ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο. Σας ενημερώνουμε ότι δεν είναι κάποιο τεστ αξιολόγησης, αλλά τα στοιχεία που θα συλλεχθούν, θα χρησιμοποιηθούν για ερευνητικούς σκοπούς .

Ηλικία:.....

Φύλο:.....

Σχολή.....

Τμήμα:.....

Χρησιμοποιείτε greeklish: Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Παρακαλώ επιλέξτε παρακάτω το σωστό.

1. Επιρροή
 Επηρροή
 Επηροή
2. Προκατειλημένος
 Προκατειλειμμένος
 Προκατειλημμένος
3. Ανεξιθρησκεία
 Ανεξιθρησκία
 Ανεξηθρησκεία
4. Κυρήσσω
 Κηρύσσω
 Κηρύσω
5. Απορίμματα
 Απορρίματα
 Απορρίμματα
6. Επιτυχημένος
 Επιτυχυμένος
 Επιτηχυμένος
7. Εξεικοίωση
 Εξοικίωση
 Εξοικείωση
8. Μύνηση
 Μήνηση
 Μήνυση

9. Ετεροπροσωπεία
 Ετεροπροσωπία
 Ετεροπρωσοπία
10. Μοιρολατρία
 Μοιρολατρεία
 Μυρολατρεία
11. Δίλημμα
 Δίλειμμα
 Δίλυμμα
12. Έμεσσα
 Έμμεσα
 Έμεσα
13. Υγιεινός
 Υγειηνός
 Υγιηνός
14. Εκεχειρία
 Εκεχηρία
 Εκεχυρεία
15. Δεισδιτικός
 Δεισδυτικός
 Δησδυτικός
16. Αλιγορία
 Αλιγορεία
 Αλληγορία
17. Προπηλακισμός
 Προπιλακισμός
 Προπυλακισμός
18. Διαύγια
 Διάβγεια
 Διαύγεια
19. Αη βασίλης
 Αϊ Βασίλης
 Αη Βασίλη

20. Δωλιστήρια
 Δηληστήρια
 Δωληστίρεια
21. Κατειλημένος
 Κατειλημένος
 Κατηλημένος
22. Συνημένος
 Σηνυμένος
 Συνημένος
23. Παίρνω
 Πέρνω
 Παίρνο
24. Πηρά
 Πυρά
 Πιρά
25. Επικήρωση
 Επικύρωση
 Επικείρωση
26. Ευφύια
 Ευφυήα
 Ευφυεία
27. Πήρα
 Πίρα
 Πύρα
28. Φύλο δέντρου
 Φύλλο δέντρου
 Φίλο δέντρου
29. (Καιρικές συνθήκες)
 Κλήμα
 Κλίμα
 Κλήμμα
30. (Πολιτικό)
 Κόμα
 Κώμα
 Κόμμα

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας!

Ονομάζομαι Πανταζοπούλου Ελεάννα , είμαι φοιτήτρια του τμήματος Λογοθεραπείας και πραγματοποιώ την πτυχιακή μου εργασία σε συνεργασία με την επόπτριά μου Βασιλοπούλου Παναγιώτα. Στα πλαίσια ολοκλήρωσής της θα ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο. Σας ενημερώνουμε ότι δεν είναι κάποιο τεστ αξιολόγησης, αλλά τα στοιχεία που θα συλλεχθούν, θα χρησιμοποιηθούν για ερευνητικούς σκοπούς .

Ηλικία: 23

Φύλο: Άρρεν

Σχολή: ΤΕΙ Αθήνας

Τμήμα: Φυσικοθεραπεία

Χρησιμοποιείτε greeklish: Καθόλου

Παρακαλώ επιλέξτε παρακάτω το σωστό.

- Επιρροή

- Προκατειλημένος

- Ανεξιθρησκεία
- Κηρύσσω
- Απορρίμματα

- Επιτυχημένος

- Εξεικοίωση
- Μήνυση
- Ετεροπροσωπία

- Μοιρολατρία

- Δίλημμα
- Έμμεσα

- Υγιεινός

- Εκεχειρία
- Διεισδυτικός

- Αλληγορία

- Προπηλακισμός
- Διαύγεια
- Αη Βασίλης

- Δυλιστήρια

- Κατειλημμένος

- Συνημμένος

- Παίρνω
- Πυρά
- Επικύρωση

- Ευφύια

- Πήρα
- Φύλλο δέντρου

- (Καιρικές συνθήκες)
  - Κλίμα

- (Πολιτικό)
  - Κόμμα

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας!